

T.C.

İSTANBUL BEYKENTÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**TÜRK TOPLUMUNDA 18 YAŞINDAN ÖNCE
EVLENDİRİLMİŞ KADINLARIN PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞ DÜZEYLERİ İLE BENLİK SAYGISI VE
EBEVEYN KABULÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

İsa KOLKISA

İstanbul, 2018

T.C.

İSTANBUL BEYKENTÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**TÜRK TOPLUMUNDA 18 YAŞINDAN ÖNCE
EVLENDİRİLMİŞ KADINLARIN PSİKOLOJİK İYİ
OLUŞ DÜZEYLERİ İLE BENLİK SAYGISI VE
EBEVEYN KABULÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

İsa KOLKISA

Öğrenci No:

140790045

Danışan:

Yar. Doç. Dr. Samuray Özdemir

İstanbul, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi Olarak Sunduğum “Türk Toplumunda 18 Yaşından Önce Evlendirilmiş Kadınların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri İle Benlik Saygısı ve Ebeveyn Kabulü Arasındaki İlişki” adlı bu çalışmamın bilimsel etik ve geleneklere uygun bir şekilde tarafımcı yazıldığını, faydalandığım kaynakların tamamının kaynakça bölümünde gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yede atıfta bulunulduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/10/2017

İsa KOLKISA

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

.... /...../.....

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **140790045** numaralı **İsa KOLKISA**'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Türk Toplumunda 18 Yaşından Önce Evlendirilmiş Kadınların Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri ile Benlik Saygısı ve Ebeveyn Kabulü Arasındaki İlişki**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 18.07.2017 tarih ve 2017/27 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (....) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyçokluğu/oybirliği* ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Samuray ÖZDEMİR
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Alper EVRENSEL
(Üsküdar Üniversitesi)

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
NPsİTİLER TIP MERKEZİ
Yrd. Doç. Dr. Alper EVRENSEL
Dip. Tes. No: 71227/96759
Psikiyatri Uzmanı

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Bu araştırma, 18 yaşından önce evlendirilmiş olan kadınların o sıradaki psikolojik iyi oluş düzeyleri ile kadınların benlik saygıları ve ebeveyn kabulleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılacaktır. Böylelikle genellikle 18 yaşından önce kendi istek ve iradesi dışında evlenen kadınların ruhsal durumlarının bu bireyleri hem bireysel açıdan hem de anne babalarıyla olan ilişkileri açısından nasıl etkilediği konusunda önemli bulgular elde edilmesi hedeflenmektedir.

Çocuk yaşta evlendirilmek önemli bir sosyal sorundur ve bu olgu ülkemizdeki kadınların fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan araştırmaların sayıca az oluşu ise dikkat çekmektedir.

Türkiye’de her 3 gelinden 1’inin çocuk yaşta evlendirildiği bilinmektedir. Çocuk yaşta yüklenen bu sorumluluk, bu kadınların ruhsal durumlarını anlamlı şekilde etkileyebilmektedir. Bu araştırmada genel olarak evlilik kavramı, çocuk yaşta yapılan evlilikler odağında gözden geçirilirken; araştırma sonucunda elde edilecek olan bulgular olgunun kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerine dair benzeri araştırma sonuçlarının ışığında tartışılacaktır.

Araştırma süreci boyunca özverisiyle, anlayışıyla, gösterdiği hoşgörüsü, verdiği destekle, paylaştığı bilgi ve deneyimleriyle, yapıcı eleştirileri ve katkılarıyla beni yönlendiren ve çalışmamın titizlikle yürütülmesini sağlayan çok değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Samuray ÖZDEMİR’e çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Adı ve Soyadı : İsa KOLKISA
Danışmanı : Yrd. DoçDr. Samuray ÖZDEMİR
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2018
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Psikolojik İyi Oluş Benlik Sayg ısı, Ebeveyn Kabul/red

ÖZET

TÜRK TOPLUMUNDA 18 YAŞINDAN ÖNCE EVLENDİRİLMİŞ KADINLARIN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ İLE BENLİK SAYGISI VE EBEVEYN KABULÜ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu çalışma, 18 yaşından önce evlendirilmiş olan kadınların psikolojik iyi oluş düzeyleri, benlik saygıları ve ebeveyn kabulleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmaya 18 yaşından önce evlenmiş olan toplam 200 kadın gönüllülük esasına göre randomize edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak hazırlanan sosyo- demografik kişisel bilgi formunun yanı sıra Psikolojik İyi Oluş Envanteri, Ebeveyn Kabul/red Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda psikolojik iyi olma hali ve benlik saygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan, erken yaşta evlendirilen kadınların benlik saygısı düzeyi ile ebeveyn kabul/red ölçeği düzeyleri arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Name and Surname : İsa KOLKISA
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Samuray ÖZDEMİR
DegreeandDate : Master, 2018
Major : ClinicalPsychology
KeyWords : Psychological Well-Being, Self-Esteem, Parental
Acceptance and rejection.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL WELL-BEING, SELF-ESTEEM AND PARENTAL ACCEPTANCE OF WOMEN MARRIED BEFORE THE AGE OF 18 AMONG TURKISH SOCIETY

This study was conducted to investigate the relationship between the psychological well-being, self-esteem and parental assumptions of women married before the age of 18. A total of 200 women who married before 18 years of age were randomized to the study on a voluntary basis.

A socio-demographic personal information form prepared by the researcher was used in the study; Psychological Well-Being Inventory, Parental Acceptance / Rejection Scale and Rosenberg Self-Esteem Inventory were used in addition.

A significant positive relationship is foundbetween psychological well-being and self-esteem as a result of the study. In addition, a significant negative relationship is found between self-esteem and parentalacceptance / rejectionlevels.

İÇİNDEKİLER

ÖZET 5

ABSTRACT..... iii

TABLOLAR LİSTESİ..... 6

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM 4

KURAMSAL ÇERÇEVE..... 4

1.1. ERKEN YAŞ EVLİLİKLERİ..... 4

1.1.1. ÇOCUK GELİN KAVRAMI VE ÇOCUK EVLİLİKLERİNİN
TÜRKİYE’DEKİ YAYGINLIĞI 4

1.1.1.1. Dünyada Çocuk Gelin Sorunu 5

1.1.1.2. Türkiye’de Çocuk Gelinler Sorunu 6

1.1.2. Erken ve Zorla Evlilikler ve Sosyo-Kültürel Nedenleri..... 6

1.1.2.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler..... 8

1.1.2.2. Sosyo-Kültürel Nedenler, Gelenek, Töre, Aşiret Gibi Toplumsal
Dayatmalar..... 9

1.1.2.3. Dini Bilgilerin Yanlış Yorumlanması 10

1.1.2.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği 11

1.1.2.5. Aile İçi Şiddetin Etkisi 11

1.1.2.6. Eğitimsizlik 12

1.1.2.7. Çocuk Algısı..... 12

1.1.2.8. Doğal Afetler ve Savaşlar..... 13

1.1.2.8. Taciz Edilme ve Tecavüze Uğrama 13

1.1.3. Erken Yaşta Yapılan Evliliklerin Sakıncaları 14

1.1.4. Erken ve Zorla Evliliklerin Sonuçları 15

1.1.4.1. Eğitimsizlik 16

1.1.4.2. Psikolojik Sorunlar 16

1.1.4.3. Üreme Sağlığı Sorunları - Anne ve Çocuk Ölümleri 17

1.1.4.4. Toplumsal İzolasyon 17

1.1.5. Kadına Yönelik Şiddet 17

1.1.5.1. Fiziksel Şiddet..... 18

1.1.5.2.	Cinsel Şiddet	18
1.1.5.3.	Psikolojik (duygusal) Şiddet.....	19
1.2.	PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ	20
1.2.1.	Psikolojik İyi Olmanın Temelini Oluşturan Unsurlar	20
1.3.	BENLİK SAYGISI (ÖZ-SAYGI) NEDİR?	20
1.3.1.	Ergenlik Zamanı Ve Bedensel İmaj	22
1.3.2.	Ergenlik Zamanı ve Benlik Algısı	22
1.3.3.	Benlik Saygısını Arttırmanın Yolları.....	22
1.3.4.	Yüksek Benlik Saygısına Sahip Olan Kişilerin Özellikleri.....	23
1.3.5.	Düşük Benlik Saygısına Sahip Olan Kişilerin Özellikleri.....	24
1.3.6.	Benlik Saygısının Gelişimi	24
1.3.7.	Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler	25
1.3.8.	Benlik Saygısı ve Özgüven İlişkisi.....	25
1.4.	EBEVEYN KABULÜ VE REDDİ.....	27
1.4.1.	Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu.....	28
1.4.2.	Ebeveynliğin Kontrol Boyutu.....	30
1.4.3.	EKAR Kuramının Alt Alanları.....	30
1.4.3.1.	EKAR Kişilik Alt Kuramı	30
1.5.	ULUSAL VE ULUSLAR ARASI MEVZUATTA ERKEN EVLİLİKLERİN YERİ.....	32
1.5.1.	İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi.....	33
1.5.2.	Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi.....	33
1.5.3.	Çocuk Hakları Sözleşmesi	35
1.5.4.	Uluslar Arası Mevzuatta Erken Evliliklerin Yeri	35
1.5.4.1.	Erken Evliliklerin Önlenmesine Yönelik Ulusal Mevzuatta Gerçekleşen Yenilikler	36
1.5.4.2.	Anayasa	36
1.5.4.3.	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu	37
1.5.4.4.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu	38
1.5.4.5.	5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu.....	39
1.5.4.6.	4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Yönelik Kanun	39
1.5.4.7.	Ulusal Mevzuatta Karşılaşılan Sorunlar.....	40
İKİNCİ BÖLÜM.....		41

YÖNTEM	41
2. Yöntem	41
2.1. Araştırmanın Modeli.....	41
2.2. Evren ve Örneklem.....	42
2.3. Verilerin Toplanması	42
2.3.1. Veri Toplama Araçları	42
2.3.2. Uygulama.....	46
2.4. Verilerin Çözümlemesi	46
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	47
BULGULAR.....	47
3. Bulgular.....	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	62
TARTIŞMA.....	62
4. Tartışma	62
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
KAYNAKÇA.....	67
EKLER 73	
Ek 1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	73
Ek 2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	74
Ek 3. Ebeveyn Kabul/red Ölçeği.....	81
Ek 4. Kişisel Bilgi Formu.....	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Yaşamının Büyük Bölümünü Nerde Geçirdiği Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	56
Tablo 3.2. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eğitim Düzeyi Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 3.3. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Annelerinin Eğitim Düzeyi Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	57
Tablo 3.4. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Babalarının Eğitim Düzeyi Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	58
Tablo 3.5. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eşlerinin Eğitim Düzeyi değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 3.6. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Medeni Durumu Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	59
Tablo 3.7. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Ekonomik Düzey Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	60
Tablo 3.8. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların İlk Evlilik Yaşı Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	60
Tablo 3.9. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eşleriyle Nasıl Tanıştığı Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	61
Tablo 3.10. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Ailelerinin Evliliklerine Onayı Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	61
Tablo 3.11. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Çalışıp Çalışmama Durumu Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	62
Tablo 3.12. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eşlerinin Çalışıp Çalışmama Durumu Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	62

Tablo 3.13. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Bugüne Kadar Psikolojik Bir Sorundan Dolayı Bir Uzmanı Başvurduğunuz Oldu mu? Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri.....	63
Tablo 3.14. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Evliliğiniz Boyunca Yoğun Korku veya Çaresizlik Hissettiğiniz Bir Olay Yaşadınız mı? Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri.....	63
Tablo 3.15. Benlik Saygısı İle Evlilikte Yaşanan Sorun Ve Uzmanı Başvurma Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 3.16. Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki.....	64
Tablo 3.17. Ebeveyn Kabul Ve Reddi İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki.....	65
Tablo 3.18. Ebeveyn Kabul/Reddi İle Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki.....	66
Tablo 3.19. Erken Yaşta Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	67
Tablo 3.20. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik T Testi Sonuçları	68
Tablo 3.21. Erken Yaşta Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	69
Tablo 3.22. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik T Testi Sonuçları.....	70
Tablo 3.23. Benlik Saygısı ve Sosyo-demografik Alt Boyutlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Aralarındaki Korelasyon Değerleri.....	71

GİRİŞ

Yıllardır erken yaşta yapılan evlilikler ülkemizde de bir kanayan yara halinde varlığını sürdürmektedir. Medeni kanunda mahkemeye evlenmek üzere 16 yaşında başvuran bireylerde ‘olağan üstü durum’ ve ‘önemli sebep’ gibi gerekçeler gösterilmektedir. Bu araştırmayla bu gerekçe olarak gösterilen olağan üstü durum ve önemli sebepler ile ilgili olarak ‘evlenmek dışında’ neler yapılabilir sorusuna dikkat çekilmektedir. Çocuk denecek yaştaki evliliklerin ruh sağlığı üzerindeki etkilerine yönelik olarak yapılacak olan bu araştırmadan elde edilecek sonuçlar toplumu bilinçlendirmek amacıyla yapılacak olan aktivitelerde kullanılabilecektir.

Evlenmek için çok küçük ve yükleneceği sorumluluğu bile tam anlamıyla idrak edemeyen çocuk gelinler bu duruma hazırlıklı değildirler ve evlilik, aile hayatı onlar için çok zor yaşam koşulları sunmaktadır (Aydemir, 2011).

Birey hayata gözlerini açtığı andan itibaren devamlı olarak bir değişim ve gelişim halindedir. Ebeveynlerin beklentisi ise gelişimin ve olumlu ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesidir (Keskin, 2011).

Ergenlik bireyin kendini keşfettiği, tanıdığı, kendisini toplumsal bir değer olarak gördüğü ve farkındalığını hissettiği gelgitleri olan bir dönemdir. Bu dönemde birey karşı cinse olan yoğun ilgisi ve merakıyla birlikte özgürlüğe düşkünlüğü ile kendini gösterir. Birey bu dönemde ruhen, bedenen ve sosyal çevre olarak her anlamda birçok değişimle karşı karşıyadır (Dereboy, 1993).

Ergenlik döneminde ergenler arasında oluşan yakın arkadaşlıklar sonucunda ne olacağını bilip bilmeden bilinçsiz bir şekilde eğitimini yarıda keserek evlenme girişiminde bulunabilirler. Evlilik ciddi sorumluluk duygusu gerektirmekle birlikte beraberinde birçok soru ve sorunu getirebilmektedir. Sevdiği kişi ile birlikte olmak, onunla çokça zaman geçirmek bireyi mutlu etmektedir. Onunla mutlu bir hayat sürdürme düşüncesi onu gerçekten huzurlu hissettirmektedir fakat bununla birlikte üstleneceği sorumluluğun bilincinde değildir. Kadın-erkek, genç-yaşlı demeden karşılıklı saygı, sevgi, güven, etkileşimin, paylaşım ve yardımlaşmanın hâkim olduğu ve bu gibi kavramların öğrenilip geliştirildiği aile ortamı, anne-baba ve çocuktan

oluşan maddi-manevi bütünlüğün oluşturulduğu temel sistemdir (Duvan ve ark., 2010; Kömürcü, 2012).

Evlilik kararına yaş sınırının getirilmesi, bireylerin ruhen ve bedenen aile kurmanın gerektirdiği sorumluluk bilincini kavrayabilmeleri anlamında gerekli olgunluğa sahip olmaları mecburi bir durumdur (Kesin, 2011).

Ruhsal, sosyal ve fiziksel gelişimini tamamlamamış, kendi ayakları üzerinde duramayan, insan olarak haklarını bilmeyen ve savunamayan binlerce genç birey ailelerinin zorlamasıyla evlendirilmektedir. Geleneksel toplum yapısı, yoksulluk, ait olma hissi, içinde bulunduğu durumdan kurtulma isteği ve baskı, genç bireylere evlenmenin tek çözüm yolu olduğu gibi görünmekte ve onları evlenmeye itmektedir. Sebep ne olursa olsun 18 yaşının altındaki her birey çocuk sayılır. Ergenlik dönemini kapsayan bu süreç bireyin ruhsal ve fiziksel gelişimi için özel bir anlam ifade etmektedir. 12-18 yaş aralığında bireyin fiziksel gelişimi belirirken ondan sonraki dönemde de bireyin ruhsal ve toplumsal olgunluğu gerçekleşmektedir. Bu kritik dönemde bireylere üstesinden gelemeyeceği sorumluluklar yüklemek sağlıklı bir neslin oluşmasını sekteye uğratmakta ve bilinçli bir toplum yapısının oluşmasını engellemektedir. Çocukluk döneminde gerçekleştirilen evlilikler çocuk istismarı olarak kabul edilmektedir (Boran ve ark., 2013).

Dünya üzerinde erken evlilikler maalesef çok sık gerçekleşmektedir. Dünya üzerinde erken evliliklerin sebeplerine bakıldığında bu ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Türkiye’ de erken evliliklerin nedenlerine baktığımızda genellikle geleneksel yapının hâkim olduğu bölgelerde, ekonomik yetersizliğinin varlığı ve eğitimsizlik olduğu anlaşılmaktadır (Aydemir, 2011).

Gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde genelde kız çocukları kurban edilmektedir, buna neden olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği gösterilebilir. Geleneksel toplum yapısında genelde kadınlar hizmet etme, besleme, bakım gösterme ve ev içi yükü üstlenme gibi rollerle görevlendirilmektedir. Algısal olarak ataerkil yaşamın boy gösterdiği bölgelerde kadına verilen değer çok azdır. Böyle bir zihniyetle yetişmiş bireyler bu düşünceyi benimsemekte ve özellikle benlik saygısının geliştiği bir dönemde, ergenlik çağında, kendini değersiz hissetmektedir.

Ataerkil toplum yapısı ve gelenekler, genç kızlara ve kadınlara en temel hakları olan sosyal yaşam haklarını yaşama ve koruma şansını ellerinden almaktadır (Aydemir, 2011., Sungurtekin Özkan, 2013., Özbece ve Biçer, 2013).

Erken evliliklerin yoğun görüldüğü bölgeler genelde ekonomik yetersizliğe sahip ve eğitim seviyesinin düşük olduğu bölgeler olarak görülmektedir. Türkiye’de yıllardır kız çocuklarının eğitim hayatına katılması için gerçekleştirilen yasal düzenlemeler ve gerçekleştirilen kampanyalar mevcuttur. Alt sosyo-kültürel ortamlarda, köy ve kasabalarda kız çocuklarının okula gitme oranlarının çok düşük olduğu gözlenmektedir (Aydemir, 2011).

Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evlilikler sonucunda fiziksel ve ruhsal sorunlar ortaya çıkmakta ve bu durumdan bireyin sağlığı olumsuz etkilenmektedir. Eğitim yetersizliği, ekonomik yoksunluk, istismara uğrama, erken gebelik gibi olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır (Keskin, 2011).

Erken yaşta evlendirilen bir kız çocuğunun hem ergenlik çağına hem annelik rolüne hem de ev içi aile yüküne uyumu çok zor bir durumdur. Erken yaş evliliğinin bir sonucu olarak oluşan hamilelik, fiziksel gelişimin yetersizliği, psikolojik olarak buna hazır olamama, doğacak bebeğe yapılacak olan bakım, bilgi, beceri ve sorumluluk bilincinin yetersiz oluşu hem anneye hem de bebeğe zarar verecek ve bu durumdan ikisi de olumsuz etkileneceklerdir. Bu kadar problemlili bir ortamda hem anne-baba hem doğacak çocuk hem de aile ve toplum olumsuz etkilenecektir (Mihçioğur ve ark., 2010).

Erken evliliklerin önlenmesi için çok geç olmadan tespit edilip önlenmesi ve çözüm noktaları üzerinde işbirliği içerisinde çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir.

Bu çalışma, 18 yaşından önce evlendirilmiş olan kadınların o sıradaki psikolojik iyi oluş düzeyleri, kadınların benlik saygıları ve ebeveyn kabulleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ERKEN YAŞ EVLİLİKLERİ

Türkiye’de eken yaşta yaptırılan evlilikler uzun yıllardan beri varlığını devam ettirmekte ve toplumun büyük bir kesimi tarafından bir ‘toplumsal sorun’ olarak görülmemektedir. Toplumsal uzlaşma neticesinde geleneksel ve ataerkil anlayış, erken yaş evliliklerini normalleştirmiştir (Mıhçıokur ve ark., 2010).

1.1.1. ÇOCUK GELİN KAVRAMI VE ÇOCUK EVLİLİKLERİNİN TÜRKİYE’DEKİ YAYGINLIĞI

Geçmişte günümüze varlığını sürdüren erken yaş evlilikleri, problem olarak görülen fakat ortaya çıkarılıp tartışmaya açılmayan ve son yıllarda gittikçe artan toplumsal sorunların başında yerini almıştır. Evlilik karşılıklı cinsel doyumun sağlanmasıyla birlikte taşıdığı önem ve kutsallık ile toplumumuzda değerli bir kavramdır (Çalışkan, 2014).

Erken yaştaki evlilikler fiziksel sorunlarla beraber erken yaşta alınan ağır sorumluluğunda sebep olduğu psikolojik sorunlar, maruz kalınan baskılar, içe kapanma, ağır travmalara ve kalıcı psikolojik sorunlara neden olur (Aydemir, 2011).

Türkiye’de çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evlilikler resmi olarak kayıt altında tutulmadığından çocuk evlilikleri hakkında kesin bir bilgi mevcut değildir (Aydemir, 2011).

Türkiye’de kız çocuklarını erken evlendirildiği gerçeği, bütün evlilik ortalamalarının % 35-40’ını oluşturduğu söylenebilir. Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin diğer ülkelerdeki yaygınlık oranı incelendiğinde ise bu oranın ülkenin gelişmişlik seviyesi ile doğru orantılı olduğu anlaşılmaktadır (Özbece ve Biçer, 2013). Dünya genelinde Türkiye değerlendirildiğinde ise bu oranın oldukça yüksek olduğu saptanmıştır.

1.1.1.1. Dünyada Çocuk Gelin Sorunu

Çocuk gelinler sorunu uluslararası kongrelerde tartışılmasına rağmen dünyanın birçok yerinde çocuk denecek yaşta ve zorla evlendirilme uygulamalarına sıkça rastlanmaktadır (Aydemir, 2011).

Erken yaş evlilikleri dünyanın her yerinde görülebilen evrensel bir toplumsal sorundur. Dünya üzerinde çokça rastlanılan bu evliliklerde kız çocukları genelde kendilerinden yaşça büyük bir adamla evlenebilmektedir. Bazı ülkelerde ise eş adayı orta yaşlı bir adam ya da genç bir erkek olabiliyor. Bu tarz evlilikler genelde ticari bir amaç güdebiliyor. 10 yaşlarında bir gelin karşılığında ailenin kan davası ya da altından kalkamayacağı borcu silinebiliyor. Geleneksel ve ataerkil toplum yapısında kız çocukları erkek çocuklardan sonra geliyor, bu zihniyet yapısından dolayı aileler mirasın büyük bir kısmını erkek çocuklarına devredebiliyor ve kız çocuklarına herhangi bir gelir kaynağı kalmıyor. Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin sık görüldüğü bölgelerin sosyo-ekonomik durumu arasında gözle görülür bir ilişki vardır (Aydemir, 2011).

Dünya üzerinde büyük bir organizasyon tarafından yapılan araştırmalarda, ülkenin ekonomik durumu ile erken yaşta evlendirilme sıklığı arasındaki ilişki gözler önüne serilmiştir (Aydemir, 2011).

Erken evlilikler ile ülkenin gelişmişlik düzeyi arasında ters orantılı ilişkinin mevcut olduğu bilinmektedir (Aydemir, 2011). Türkiye’de uygulanan başlık parası uygulaması dünya üzerinde birçok ülkede görülmektedir (Aydemir, 2011). Ülkenin ekonomik koşulları ve geleneksel toplum yapısı erken evlilik uygulamalarını tetiklemektedir (Aydemir, 2011). Taciz olaylarının sıkça görüldüğü Afganistan’da kız çocukları daha 10’lu yaşlarındayken sözde korunma amacıyla evlendirilmektedir (Aydemir,2011). Hindistan’ın bazı bölgelerinde aşiret benzeri yapıların korunması amacıyla kız çocukları daha 5-6 yaşlarında kendinden yaşça büyük bir adamla evlendirilebilmektedirler (Aydemir, 2011). Erken yaş evlilikleri din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin dünyanın her yerinde görülebilmektedir (Aydemir, 2011).

Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin çok sık görüldüğü ülkeler, genelinde gelişmişlik seviyesi çok düşük olan ülkeleri işaret etmektedir (Aydemir,

2011). Sosyal kalkınmanın olmadığı ya da çok yavaş ilerlediği, eğitim seviyesi düşük, ekonomik düzeyin yetersiz, geleneksel yapıdan kopmamış bireyler genelde bu tarz uygulamaların devamlılığını sağlamaktadır (Aydemir, 2011).

1.1.1.2. Türkiye’de Çocuk Gelinler Sorunu

Genelde az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerde sıkça rastlanan erken yaş evliliklerine maalesef ülkemizde de çok sık rastlanmaktadır. Türkiye’de bu oran diğer ülkelerdeki gibi endişelendirecek düzeyde olmamasına rağmen günümüzde bile uygulanabiliyor olması bu toplumsal sorunun önemsenmesi gereken bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydemir, 2011).

Evlilik, ülkemizde sınırları hukuken belirlenmiş ve gerçekleştirildiğinde şahitler eşliğinde kayıt altında tutulan kutsal bir olgudur. Erken ve zorla gerçekleştirilen evliliklerin büyük çoğunluğu herhangi bir resmiyete dayanmayan ve dini törenlerle süslenen yasadışı birer uygulama niteliğindedir. Kanunlarla desteklenip kabul edilen ve resmi nikâh olarak tanınan evlilik hukuken kabul edilir ve resmi bir nitelik taşır. Fakat ülkemizin çeşitli bölgelerinde resmi olmayan bu tarz evliliklere de sıkça rastlanmaktadır (Aydemir, 2011).

Geleneksel ve ataerkil toplumlarda kabul görüp varlığını sürdürmeye devam eden erken ve zorla evlilik uygulamaları günümüzde bile varlığını sürdürmeye devam etmektedir, kadınlara sosyal hayatta ikinci planda yer verirken erkeği bir evin reisi olma rolüyle ön planda tutan bu tarz yapılar, erken evlilik uygulamalarının varlığını sürdürmesinde gerekli altyapının oluşmasını sağlamaktadır (Aydemir, 2011).

1.1.2. Erken ve Zorla Evlilikler ve Sosyo-Kültürel Nedenleri

Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen bu evlilikler, gayr-ı resmi olmaları sebebiyle kayıt altına alınması hususunda problemler meydana gelmektedir. Bu problemler bu evlilik uygulamalarının araştırılmasını zor kılmaktadır. Resmi kayıtların olmaması, sorunlu bölgelerin belirlenmesini, konunun hassasiyeti sebebiyle sorunun yaygınlık alanının belirlenmesini engellemektedir. Bu evlilik uygulamalarına ait net bilgi bulunmamakla birlikte sebeplerinin kesin olarak bilinmesi için daha çok bilimsel veriye ihtiyaç vardır (Aydemir, 2011).

Erken yaş evlilikleri ciddi anlamda yoksulluğun baş gösterdiği, çocuk sayısının fazla olduğu kırsal bölgelerde yaşam sürdüren, eğitim seviyesinin düşük olduğu ailelerde sıkça görülmektedir. Kendini hayati ve ekonomik kaygılarla gösteren ve küçük yaşta çocuklara da aşıl原因an ‘erken yaşta evlensin evini bilsin’ düşüncesi, gelenek ve görenekler, töre adet gibi tutumlar, cinsiyetçi yaklaşımlar, kültürel kodlar, erken evliliklerin yapılanmasının temelinde yatan yaptırımlardır. Bu yaptırımlar ‘çocuk gelin’ adı altında çocuk istismarı anlamına gelen erken yaş evliliklerinin normalleştirilmesine sebep olmaktadır (Aydemir, 2011., Mıhçıokur ve ark., 2010).

Çocuk gelin kavramının konuyu daha kabul edilebilir gösterebileceğini, daha yumuşak bir anlam çağrıştırabileceğini ve konuyu meşru gösterme mahiyetinde söylendiği düşünülmektedir. Bu kavramın psikolojik, sosyolojik ve politik birçok boyunu bulunur. Dünyanın neresi olursa olsun bir çocuğun fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek her tutum ve davranış çocuk istismarı olarak değerlendirilir (Aydemir, 2011).

Erken evliliklerin nedenleri bölgeden bölgeye farklılık göstermekle birlikte bu farklılıkların süreklilik sebepleri de farklılık göstermektedir (Aydemir, 2011). Soruna çözüm üretme girişimlerinin başında öncelikle sebeplerinin incelenmesi gereklidir. Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin nedenleri araştırıldığında bunu alt başlıklar altında araştırmakta fayda vardır. Bu başlıklar ekonomik nedenler, sosyal-kültürel gerekçeler, gelenek, görenek, adet, töre, aşiret gibi toplumsal faktörler, din, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, aile içi şiddet, eğitimsizlik, doğal afetler-savaşlar ve taciz olaylarına kadar uzayacak geniş bir çerçevede açıklanacaktır.

Doğru bir uygulama olmadığı bilinmesine rağmen Türkiye’de çocuk evlilikleri neden bu kadar yaygın ve varlığını sürdürmektedir? Aileler daha ruhsal ve fiziksel gelişimini tamamlamadan çocuklarını neden evlendirmektedir? Kanunen resmi bir nitelik taşımayacağını bilen aileler neden böyle bir girişimde bulunmaktadır?

Sonuç itibarı yasalar biryandan 18 yaşından küçük bireyleri çocuk olarak nitelendirip evliliği yasaklarken diğer taraftan 15 yaşının üstündeki çocukla

evlenmeyi “şikâyet” şartına bağlamakta ve 16 yaşın üstündeyse resmi olarak evlenmesine izin verebilmektedir. Kanunlarımızdaki bu çelişkili ifadelerin yer alıyor olması erken yaş evliliklerinin nedenleri arasında gösterilebilir (Sungurtekin, 2013).

Bireyin eğitim ve öğretim hayatının olmaması ya da yarıda kesilmesi küçük yaşta evlenmesi için bir risk faktörü niteliğindedir ve bu riskle beraber erken yaşta evlendirilmek için bireylerin eğitim hayatının yarıda kesildiği de bilinen bir gerçektir (Özbece ve ark., 2013). Aile içinde baskı ve şiddete maruz kalan bireyler başka bir yerde huzuru ve mutluluğu bulacağı düşüncesiyle evliliği bir kurtuluş yolu olarak görebilmekte ve küçük yaşta evlenmeyi tercih edebilmektedirler.

Bu değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda ailenin ve bireyin eğitim seviyesinin düşük olması, aile içi ortamının yoğun olması ve aile içi şiddetin artması bireyi evlenmeye zorlamaktadır. Tartışılması gereken asıl konu erken yaş evliliklerinin önlenmesine yönelik çözüm odaklarıdır. Sonraki konularda bu konu üzerinde irdelemeler yapılacaktır.

1.1.2.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Ülkemizde erken evliliklerin gerçekleşmesindeki en önemli nedenlerinden bir sosyo-ekonomik faktörlerdir. Türkiye’de bazı bölgelerde evliliğin gerçekleştirilebilmesi için başlık parası uygulaması mevcuttur ve günümüzde bile varlığını sürdürmektedir (Aydemir, 2011).

Araştırmalar ekonomik seviye ile erken yaş evlilikler arasında ters orantının olduğu sonucunu göstermiştir. Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin sık görüldüğü bölgelerin büyük çoğunluğu kötü ekonomik şartlar altında yaşam sürdüren ailelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Yoksulluktan en çok etkilenecek ve hayatı boyunca, yaşamının her alanında bundan olumsuz etkilenecek olan yine kadınlar olacaktır (Çakmak, 2009).

Bazı bölgelerde ailenin maddi durumunun kötü olması sebebiyle onlardan daha iyi durumda olan başka bir ailelerden ekonomik çıkar karşılığında küçük kız çocuğu kendisinden yaşça büyük bir adamla evlendirilebilmektedir (Çakmak, 2009).

Bazı ailelerde kız çocukları bir yük olarak görülebilmekte ve büyümeye başladığında bir an önce onun sorumluluğundan kurtulmak için yine başlık parası karşılığında evlendirilebilmektedir. Kız çocuklarının evlendirilmesi onların maddi kazanç olarak görüldüğü anlayışına dayanmaktadır (Aydemir, 2011).

İçinde bulunulan ekonomik yetersizlik sebebiyle çoğu zaman kız çocukları kendi istekleriyle evliliği istediklerine yönelik örneklerle de sıkça rastlanmaktadır (Aydemir, 2011).

1.1.2.2. Sosyo-Kültürel Nedenler, Gelenek, Töre, Aşiret Gibi Toplumsal

Dayatmalar

Değişin ve gelişen sosyo-kültürel yapıya rağmen günümüzde töre ve aşiret gibi olgular önemini korumaktadır. Ülkemizde özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde daha sık rastlanılan töre ve aşiret sistemi gibi unsurlar, çocukların özellikle kız çocuklarının geleceğini olumsuz yönde etkilemektedir. Çoğu bölgemizde aile içinde bile kadınların söz hakkına sahip olmaması ya da sözlerinin ciddiye alınmaması, kadınların yasal haklarının farkında olmaması ve bu hakkı savunacak güce sahip olmaması evlilik kararlarında da yansımaktadır (Çakmak, 2009).

Çocuk denecek yaştaki bireylerin erken evlendirilmesi çok çeşitli sebeplere dayanmaktadır. Erken evliliklerin ortaya çıkışının başlıca sebepleri kültürel değerler ve dini pratiklerdir. Geleneksel yapıya dayanan alışkanlıkların ve bireylere aşılmanan yanlış değer yargılarının küçük yaşta evliliği olumlu sayan ve normal gösteren güçlü bir yanının olduğu varsayılmaktadır. Erken yaş evlilikleri varlığını sürdürmekte ve günümüzde bile varlığını devam ettirmektedir (Aydemir, 2011).

Bu uygulamanın yaygın olarak görüldüğü yerlerde toplumsal değerler nedeniyle aşılması gereken bir problem olarak değil tam tersine geleneğin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Aydemir, 2011).

Kan davasının son bulması için kan bedeli evliliği, beşik kertmesi evliliği ve berdel evliliği gibi uygulamalarda günümüzde hala rastlanan evlilik uygulamaları olarak varlığını sürdürmektedir. Geleneksel yapıdaki bu evlilik uygulamaları ortaya çıkan bir kan davasının son bulması için ölen kişi yerine öldüren taraftan onun kanı

karşılığında bir kız verilmesi, aralarında sıkı dostluk bağı bulunan iki kişinin kız ve erkek çocukları daha beşikteyken birbirlerine dünürlük sözü vermeleriyle başlayan beşik kertmesi uygulaması, karşılıklı gelin değiş tokuşuna dayanan evlilik uygulamaları olarak şekillenmiştir. Bu tarz uygulamalarda genellikle aileler arasındaki bağı sıkılaştırma düşüncesi, miras bölünmesinin önüne geçilmek istenmesi amacı güderler (Aydemir, 2011).

Erken yaş evlilikleri yasadışı bir uygulama olmasına rağmen bu tarz uygulamaların çoğu kayıtlarda görünmemektedir. Ataerkil toplum yapısında dini nikâhlar resmi nikâhlardan daha çok itibar görmekte ve bazı bölgelerde resmi nikâha gerek bile duyulmamaktadır. Toplum olarak din kavramı bizim için çok önemlidir fakat din bu tarz uygulamalara alet edilmemelidir. Bu tarz uygulamaları meşrulaştırmak için dini tören gerçekleştirilerek geçerlilik kazandırmak hedeflenmektedir. Türkiye'deki geleneksel toplum yapısı erkeğin yaşça daha büyük olmasını öngörmektedir (Aydemir, 2011., Özbece ve ark., 2013).

Geleneksel yapıdaki aileler kız çocuğunun asıl yuvasının kocasının evi olduğunu küçüklüğünden beri aşılarmakta ve erken yaşta evlendiğinde yeni ailesine, eşine itaat ve uyum sağlayacağını daha kolay olduğuna inanmakta ve inandırmaktadır (Sungurtekin Özkan, 2013).

Ataerkil toplum yapısının yanında mahalle baskısı, yanlış rol modeller, aile içi şiddet, taciz olayları, evlilik dışı gebelikler, namus kavramı ve namus korkusu gibi sosyo-kültürel dayatmaların varlığı da erken yaş evliliklerinde önemli bir etkidir. Genç kız ergenlik çağına geldiğinde üzerindeki baskılar daha da artmaya başlamakta ve yakın arkadaşlarının evlenmeye başlaması onu olumsuz etkileyerek evliliğe özendirilmektedir (Aydemir, 2011).

1.1.2.3. Dini Bilgilerin Yanlış Yorumlanması

Din insanların hayatlarına yön vermelerinde çok büyük etkisi olan en önemli faktörlerden biridir. Dini bilgilerin yanlış yorumlanması ve günümüzde din kavramını amacının dışında kullanılması evlilik kavramını da olumsuz etkilemektedir. Dinimizce kadın erkeğe Allahın bir emaneti olarak kabul görmektedir fakat erken yaş evliliklerinde erkeklerden daha çok mağdur olan kadınlar olmuştur.

Çocuk denecek yaştaki bireylerin evliliklerinin yanlış dini kaynaklar çerçevesinde meşrulaştırılması bu uygulamalar üzerinde olumsuz etki etmektedir (Mıhçıokur ve ark., 2010).

1.1.2.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Geleneksel toplum yapısında kadına yönelik bakış açısının payı büyüktür. Erken yaş evliliklerine çoğunlukla kız çocuklarının maruz kalmasında bu geleneksel yapı etkili olmaktadır. Kadın, doğuştan beri ev hanımı ve eş görevini üstleneceğine inanılan ve bir zihniyetle yapısıyla yetişmektedir (Sungurtekin, 2013).

Kültürler ve nesiller arasında cinsiyet rolleri farklılık göstermektedir. Geleneksel toplumlarda kadının yeri evi olarak algılanmaktadır. Küçük yaşta belli bir çıkar uğruna evlendirilen kız çocukları toplum arasında dezavantajlı komuma gelmektedir. Geleneksel toplum yapısında kadın erkek kadar değerli görülmediğinden ve aynı yetenek ve becerilere sahip olabileceği düşünülmediğinden başta eğitim hakkı olmak üzere birçok hakkından mahrum bırakılmaktadır. Kadın-erkek arasındaki eşitsizlikler, erken evliliklerin kanunlar karşısındaki etkisini de göstermektedir (Aydemir, 2011).

1.1.2.5. Aile İçi Şiddetin Etkisi

Küçük yaşta şiddet uygulanan bireyler ne yazık ki evliliği bir çıkar yol olarak görmekte ve birçok fırsattan yararlanmadan erken yaşta evliliği tercih etmektedir (Mıhçıokur ve ark., 2010).

Geleneksel yapıdaki aileler kız çocuğunun asıl yuvasının kocasının evi olduğu konusunda direktmekte, küçük yaşta evlendiğinde yeni eşine itaat ve uyum sağlayacağını daha kolay olduğuna inandırmaktadır (Sungurtekin Özkan, 2013).

1.1.2.6. Eğitimsizlik

Çocuk denecek yaşıta gerçekleřtirilen evliliklerin en temelinde yatan sebep eđitim seviyesinin dűřűk oluřudur. Erken yaşıta gerçekleřtirilen evlilikler bűlgeden bűlgeye farklılık gűstermektedir. Bu uygulamalar genelde eđitim seviyesinin dűřűk olduđu bűlgelerde sıkça gűrűlmektedir (Aydemir, 2011).

űlkemizde ilk ve orta űđretimde zorunluluk getirilmesine rađmen hala birçok bűlgede ebeveynler bu konuda gerekli hassasiyeti gűstermemektedir (Aydemir, 2011).

Tűrkiye’de son yıllarda kız çocuklarının okula gűnderilmesinde artıř gűrűnmesine rađmen, cinsiyetler karřılařtırıldıđında kız çocukları yine azınlıkta kalmaktadır. Eđitim hayatına devam etmeyip yarıda bırakan kız çocuklarının bűyűk bir çođunluđu ise yine evlilik sebebiyle eđitim hayatını yarıda bırakmaktadır (Aydemir, 2011).

1.1.2.7. ocuk Algısı

Erken evlilik uygulamasının yođun olarak gűrűldűđű űlkelerde yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan sebeplerden biri de bireyin ‘ocuk’ olarak nitelendirilmesine yűnelik algı farklılıđıdır. ocuk algısı kűltűrler arasında farklılık gűstermekte ve bu durum erken evliliklerin sebepleri arasında yerini almıřtır (Aydemir, 2011).

J. Joel Moss kűltűrden kűltűre farklılık gűsteren evlilik yaşı ile ilgili ortaya bir tez atmıřtır. Moss’un bu tezi bu anlamda űnem (Aydemir, 2011). Moss, evlilik yaşına dair algıların toplumların kűltűrel zincirinde var olduđunu űrneđin; Hindistan ve Pakistan’da 15-16 yařlarındaki kız çocukları birer yetiřkin olarak dűřűnűlűrken onların bu yaşıta evlenmeleri gayet normal olarak karřılanmaktadır. Dűnya űzerinde birçok bűlgede kadının yerinin evi olacađı fikri, erken evlilik için bir sorun teřkil etmemektedir (Aydemir, 2011).

1.1.2.8. Doğal Afetler ve Savaşlar

Doğal afetler ve felaketler, savaşlar, erken evliliklerin gerçekleşmesindeki nedenler arasında gösterilebilir (Aydemir, 2011). Son yıllarda karşımıza çıkan Suriye savaşı bu duruma örnek gösterilebilir. Suriye’de çıkan felaket sonrası Türkiye’ye sığınan mülteciler arasında sırf barınma, ekonomik gelir elde etme ve korunma ihtiyacını karşılamak için çocuk yaştaki kızların evlenmeye zorlandığı sık görülen olaylar olarak karşımıza çıkmaktadır, durumun farkında olan bazı genç kızlar ise kendi istekleri ile evliliği tek çıkar yol olarak görmekte ve kendilerinden yaşça büyük adamlarla evlilik kararı alabilmektedirler.

1.1.2.8. Taciz Edilme ve Tecavüze Uğrama

Herhangi bir taciz durumunda gerekli birimlerce destek almak yerine evlilik tek çözüm yolu olarak görülmektedir. Küçük yaşta tacize ya da tecavüze uğrayan kız çocukları iradeleri dışında zorla evliliğe mecbur bırakılmaktadır. Bu uygulama beraberinde birçok problemi de getirmekte ve bir çözüm yolu olmaktan çıkmaktadır (Sarıoğlu, 2016).

Evlenmek ve sağlam temeller üzerinde aile kurmak için temel gerekliliklerin başında ruhen ve bedenen olgunluk gereklidir. Fiziksel olgunluğa erken erişmiş bir çocuğun ruhsal olgunluğu dikkatlerden kaçmakta ve evlilik hayatına ne derece hazır olduğu dikkate alınmamaktadır (Erbaş ve ark., 2010).

Erken yaşta ve zorla yaptırılan evliliklere karşı mücadelenin başında eğitim gelmektedir. Devamlı ve zorunlu bir eğitim takibinin yapılmaması çocukların eğitimlerinin yarım kalmasına sebep olmakta ve bu durum evlilik fikrini destekleyici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Yasalar, uygulayıcıları tarafından sıkı bir denetimle takip edilmeli ve erken yaş evliliklerini önüne geçmek hedeflenmelidir (Akın ve ark., 2010).

1.1.3. Erken Yaşta Yapılan Evliliklerin Sakıncaları

Kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmesi bir cinsel istismardır. Çocuk denecek yaşta maruz kalınan bu durum çocuğun ilerleyen yaşamında telafisi olmayan derin izler bırakabilir ve gelişim dönemlerinde olumsuz etkilere sebep olabilmektedir (Taner ve Gökler, 2004).

Kız çocuklarının çocuk denecek yaşta evlendirilmesi, onların temel hak ve özgürlüklerinin ihlalini göstermektedir. Erken evlendirilen kızlar birçok hakkından mahrum edilmesine karşın başta eğitim hayatı yarıda kesilerek eğitim hakkından mahrum kalmaktadır. Bu tür evliliklerin çocuk istismarı neden olduğu gözlenmektedir. Gayrı resmi bir şekilde gerçekleşen bu tarz evlilikler erken yaş evliliklerin engellenmesi için yeterli bir sebeptir (Mıhçıokur ve ark., 2010).

Çocuk denecek yaşta evlendirilmek kız çocuklar için biyolojik anlamda sakıncalı bir durumdur (Malatyali, 2014). Bu evlilikler kız çocuklarının okulu bırakmalarına, geleneksel toplum yapısının dayattığı ev içi rollere yönelmelerine, doğumla birlikte sorumluluklarının da artmasına neden olmaktadır (Malatyali, 2014). Ergenlik çağında gerçekleştirilen bu evlilikler, bu dönemde kazanmaları gereken sosyal becerilerin edinilmesini zor kılmaktadır (Malatyali, 2014). Ergenlik çağı, çocukların kimlik oluşumunun şekillendiği dönemdir (Gleitman ve ark., 2000). Ergenlik döneminden önce ve ergenlik dönemi süresince çocukların evlendirilmesi sağlıklı kimlik oluşumunu engelleyebilir (Malatyali, 2014).

Kız çocukları, evliliğin eğitim hayatlarını yarıda kestiğinin ya da eğitim hayatının tamamen bitmesine neden olmaktadır. Küçük yaşta evlenen çocukların çoğu okulu terk ettiğini ifade etmektedir. Toplumda kadın ve erkekler arasındaki eşitsizlik, bu sebeple daha da pekişebilmektedir. Yapılan araştırmalar erken evlenen bireylerin evliliklerinin ilk yılında ilk doğumunu yaptığını göstermektedir.

1.1.4. Erken ve Zorla Evliliklerin Sonuçları

Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evlilikler hem birey hem de toplum üzerinde trajik sonuçlarının olduğu bilinen bir durumdur. Bu durum çözümlenmesi zor bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Mihçioğur ve ark., 2010).

Çocuk yaşta evlilikler, fiziksel ve psikolojik rahatsızlıklara neden olmaktadır. Bireyler kendilerini henüz hazır olmadıkları bir dünyada bulmakta ve birçok fırsattan mahrum bir halde görmektedir. Fiziksel gelişimini henüz tamamlamamış kız çocuklarından hazır hissetmedikleri ev içi rolleri oynamaları beklenmektedir (Aydemir, 2011).

Erken yaşta evlendirilen kız çocuklarının çoğu hem kendi hayatları hem de aile ile ilgili hiçbir karada söz hakkına sahip olmamaktadır. Birçoğu ya kuma olarak gitmekte ya da evlendiği adamın birkaç eşinden biri olarak gitmektedir (Aydemir, 2011).

Erken evliliklerin getirdiği en tehlikeli sorunlar arasında anne-bebek ölümleri ve cinsel sağlık sorunları yer almaktadır (Mihçioğur ve ark., 2010).

Van da yaşanan 37 yaşında bir kadının erken yaşta evlendirilmeye dair kişisel yorumları şu şekilde olmuştur (Doğan, 2010).

“ Çocuk yaşta evlendirilen kadınlardan biriyim. Ben 17 yaşındayken akranlarım okula giderlerken ailem beni 30 yaşında bir adamla evlendirdi. Sadece babamın yakın arkadaşının oğlu olduğunu biliyordum. Onu gördüğümde sanki babamı görüyor gibi hissediyordum. Yanına yaklaşmaya cesaret edemiyordum, o evdeyken çok korkuyordum. Ona her zaman baba gözüyle baktım, bu sebeple babaları şiddetle kınıyorum. O psikolojiyi içimden atamıyorum.”

1.1.4.1. Eğitimsizlik

Eğitimsizlik, erken evlilikler üzerinde en çok etkisi olan bir etken olarak görünmekte ve birçok araştırma bunu desteklemektedir (Aydemir, 2011). Bu evliliklerin gerçekleşmesi ve eğitimsizlik oranı arasında ters orantının olduğu tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi düşük olan ailelerde çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklere daha sık rastlanmaktadır. Bu olumsuz sonuçlardan en çok kız çocukları olumsuz etkilenmektedir (Aydemir, 2011).

Ataerkil yapıya sahip ailelerde kız çocuğunun, kocasının evine ait olduğu ve bir gün evlendirilerek baba evini terk edeceği görüşü nedeniyle, kız çocuklarının eğitimine yatırım yapılmamaktadır. Özellikle maddi durumu düşük aileler kızlarının okula gitmesine izin vermemekte, okula gitse bile evlendirilmek için okuldan alınmaktadır. Bir meslek sahibi olarak üretime katılımlarını ve çalışma haklarından yeterince faydalanmalarını engellemektedirler. Ekonomik özgürlüğünü elde edemeyen kadınlar eğitimsizlik, yoksulluk ve bağımlılık döngüsünde hapsolmaktadırlar (Aydemir, 2011).

1.1.4.2. Psikolojik Sorunlar

Zorla ve çocuk denecek yaşta evlendirilen bireyler, baskıya ve tehdide uğradıkları, sığınacak yer bulamadıkları ve büyük ihtimalle çaresiz hissettikleri için bu talihsiz evliliğe boyun eğmek zorunda kalırlar. Çocuk denecek yaşta evlendirilen bireyler sağlıklı gelişimini olumsuz etkiler, ruhsal bütünlüğüne zarar verir ve bağ kurma etkisini engeller. Çocuğun yaşadığı bu travmatik olaylar onu yetişkinlik hayatını olumsuz bir yansıma yapar. Sağlıklı, normal ve iç tutarlılığı olan ilişkiler kurmasını engeller. İnsanlarla güçlü bağlar kurması ve hayatından doyum alması neredeyse imkânsız bir hal alır (Akkaş, 2016).

Erken yaşta evlendirilen bireylerin ruh sağlıklarını yeniden kazanmaları için öncelikle güvenliğini sağlamak, güvenliği sağlandıktan sonra sorumluların tespit edilip en ağır cezayla cezalandırılmasını sağlamak bu uygulamaların önüne geçmek için geliştirilen çözüm yollarından biri olabilir (Dokgöz H, Bilgin NG, Kar H ve ark, 2008).

1.1.4.3. Üreme Sağlığı Sorunları - Anne ve Çocuk Ölümleri

Çocuk denecek yaşta evlendirilen kız çocukları, evliliğin üzerlerindeki olumsuz sonuçları arasında fiziksel ve psikosomatik rahatsızlıklarda yer almaktadır. Erken yaşta evlenen kadınların daha sık hasta olduğu, her 3 kadından birinin ise sebebi açıklanmayan ağırlıkları olduğu yönünde görüşler mevcut. Erken yaş evliliklerinin kadınlarda psikosomatik ağrılara ve psikiyatrik rahatsızlıklara sebep olduğu yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır (Aydemir, 2011).

Erken yaş evliliklerinde başlık parası ödemek gelenek halinde varlığını daha da sürdürmektedir. 18 yaşında önce beşik kurtmesi ve berdel uygulamaları daha çok gözlenmektedir (Ayaz ve Soylu, 2012). Onsekiz yaşından önce evlenmiş kadınların büyük bir çoğunluğu kendisinde bir hastalığın olduğunu belirtmiştir (Başer, 2000; Özbece ve Başer, 2013).

1.1.4.4. Toplumsal İzolasyon

Ergenlik döneminin başında, sosyal yönden gelişmemiş bireyler, topluma uyum sağlamakta zorlanan bireyler olarak nitelendirilirler (Aydemir, 2011). Bu bireyler evlilik sonrası arkadaş ortamlarından kopmakta, toplumsal faaliyetlerden uzaklaşmakta, özgüven eksikliği yaşamakta ve zamanla sosyal çevrelerinden soyutlanmaktadır. Yaşadığı travmaları atlatmayan bu çocukların çoğu intihar girişiminde bulunmakta, çoğu bunu başarmaktadır (Mihçioğur ve ark., 2010).

1.1.5. Kadına Yönelik Şiddet

Şiddet, yaşamın her alanında görünebilen ve gidererek arttan önemli bir toplumsal sorundur (Akkaş, 2016).

Kadına yönelik şiddet olgusunda kadın ile erkek arasında eşit olmayan bir güç dengesi söz konusudur. Kadının aile ortamındaki eşitsizliğe dayanan konumu onu kocasının güç üstünlüğündeki şiddete maruz bırakmaktadır.

Şiddet; fiziksel, cinsel, psikolojik zararlar sonuculan veya buna benzer bir sonuçla sonuçlanması muhtemel olan durumları içerir (Akkaş, 2016).

Kadına yönelik şiddet, kadınların yaşam, sağlık, beslenme, eğitim, gelişme, toplumsal ve ekonomik yaşama katılım gibi temel insan haklarını ve özgürlüklerini

ihlal eden önemli bir toplumsal sorundur. Kadını baskı altında tutmayı ve kadın üzerinde güç kurmayı amaçlayan toplumsal cinsiyet temelli şiddet, ataerkil toplum yapısının etkisiyle oluşmakta ve toplum tarafından normal bir durum olarak görülebilmektedir. Kadınların eğitime, ücretli iş gücüne ve karar mekanizmalarına katılımı konusunda yaşadığı eşitsizlik, ekonomik ve toplumsal kaynaklara ulaşmalarını olumsuz yönde etkilemektedir. Kadınları şiddete karşı savunmasız hale getiren koşullar, kadına güçsüz erkeği ise güçlü, iktidar sahibi olarak konumlandırmaktadır. Erkeğin kadından üstün olarak görüldüğü toplumsal cinsiyet düzeninde şiddet, erkeğin kadın üzerindeki iktidarını sürdürmesini sağlayan eşitsizlik içeren toplumsal cinsiyet ilişkilerinin devamı niteliğindedir (Acar, 2013).

Herkes şiddete maruz kalabilmektedir ancak şiddet, özellikle kadınları ve kız çocuklarını olumsuz etkilemektedir. Şiddet; fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik, sosyokültürel biçimlerde gerçekleşebilir. Herkes tarafından gerçekleştirilebilir. Genel olarak şiddet; aile üyeleri, parterler, topluluk üyeleri, kültürler arası, din ve devlet ya da devlet kurumları adına hareket edenlerin aldırılmazlık ve göz ardı etmelerine bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir (Uluocak ve ark., 2014).

1.1.5.1. Fiziksel Şiddet

Bedene uygulanan her saldırı bir fiziksel şiddet niteliğindedir. Tekme, tokat ve yumruk atmak, hırpalamak, boğazını sıkmak, bağlamak ya da kesmek, saçını çekmek, herhangi bir nesne fırlatmak, delici, kesici ya da ateşleyici silahlarla yaralamak, işkence etmek, sağlıksız bir ortamda yaşamaya zorlamak, hayatına son vermek gibi eylemler, fiziksel şiddete dâhildir (Akkaş, 2016).

1.1.5.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet kişinin rızası dışında herhangi bir cinsel eyleme maruz kalması olarak tanımlanabilir. Cinsel şiddet karşı taraf üstünde kontrol ve güç oluşturma amacı ile kişinin iradesi dışında cinsel ilişkide bulunmak veya zararlı cinsel davranışlarında bulunmaya zorlamaktır. Cinsel şiddet sadece sözel ya da jest ve mimikler aracılığıyla olabileceği gibi doğrudan fiziksel etkileşimin de olduğu durumları içerir (Akkaş, 2016).

Kadına yönelik cinsel şiddet olgusu özellikle namus şeref gibi kavramların kadın cinselliği üzerinden tanımlandığı toplumlarda ortaya çıkmakta ve günümüzde bile varlığını sürdürmektedir. Cinsel şiddet bir kişiyi istemediği bir cinsel birlikteliğe zorlamak olarak tanımlanabilir (Akkaş, 2016) .

Fiziksel şiddetle birlikte görülen cinsel şiddetin temelinde kadınlık ve erkeklik rolleri yer almaktadır. Cinsel şiddet ve buna maruz kalan bireylerin bahsetmekte en çok zorlandığı şiddet türünün cinsel şiddet olduğunu söylemek gerekir (Adak, 2000).

1.1.5.3. Psikolojik (duygusal) Şiddet

Fiziksel şiddet kadar belirgin olmamasına karşın çok travmatik olan psikolojik şiddetin olumsuz Etilerinden uzun süre devam etmektedir. Psikolojik şiddet, taciz içerikli bir davranış biçimidir. Sözlü taciz, fiziksel saldırı ve baskı içerir. Güç dengesizliğindeki kasıt sosyal güç fiziksel güçtür (Akkaş, 2016).

Psikolojik şiddet; bireyi küçük görerek onun kişiliğini ve fikirlerini önemsememe, bağırma, lakap takma, davranışlarını sürekli olarak eleştirme, emir verme, davranışlarını sürekli olarak kontrol etme, iş hayatında ve sosyal yaşamda karşısına çıkan fırsatlara engel olma gibi pek çok davranış şekli adı altında toplanabilir (Uluocak ve ark., 2014).

1.2. PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ

İnsanın mutluluk ve mutsuzluk hissinin çıkış noktası bireyin iyi olmasına yönelik her dönemde hâkim olan ve mevcut şartlarla paralellik gösteren yaklaşımlar olarak ifade edilmektedir. Psikoloji literatürü, ruhsal sağlığı iyi olma, iyi hissetme, mutlu olma olarak ifade ederken; dini kaynaklarda kendi huzur ve mutluluğunu sağlamak olarak tanımlar (Yapıcı, 2007). Psikolojik iyi oluş ruhsal anlamda tam iyi olma halidir. Bireyin ihtiyaçları ne kadar çok karşılanırsa psikolojik iyi oluş düzeyi de o kadar iyi olur. Bireyin ihtiyaçları ve psikolojik iyi oluş arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Bu ihtiyaçlar bireyin gelişim dönemlerine uygun olmalı ve gelişim dönemine göre gerçekleştirilmelidir. Bireyler aynı gelişimsel dönemde olsalar bile ihtiyaç algılarında farklılıklar oluşabilir. Psikolojik iyilik için bireyin ihtiyaç analizi yapılmalı ve gelişim dönemine göre karşılanmalıdır (Yapıcı, 2007). İhtiyaçlarını karşılanamayan birey ihtiyaçlarının farkındalığını da oluşturamaz (Göcen, 2013).

1.2.1. Psikolojik İyi Olmanın Temelini Oluşturan Unsurlar

Bireyin hayatının tümünü kapsayan süreci olumlu bir şekilde değerlendirmesi, kendini olduğu gibi kabul etmesi sürecini kapsar (Göcen, 2013).

Psikolojik iyi oluşun temelinde sürekli olarak bir gelişim ve değişim halinde olmak gerekir, hayata dair idealler, çevreyle iletişim ve etkileşim göstermek, bireyin hayatına hâkimiyet kurabilmesi ve kendi hayatına dair kendi kararlarını verebilmesi yatar (Göcen, 2013).

1.3. BENLİK SAYGISI (ÖZ-SAYGI) NEDİR?

Benlik saygısı çoğunlukla özgüven ile ilişkilendirilir. Bu araştırmanın kapsamı gereği benlik saygısı (öz-saygı) kavramının açıklanması gerekir. Psikoloji literatüründe “self-esteem” olarak tanımlanan benlik saygısı kavramı, kişinin kendini üstün görme, beğenilmeye değer olarak değerlendirmesi olarak değerlendirilir. Bireyin kendini olduğu gibi kabullenmesini, özgüven vermesini, değerli hissetmesini, yeteneklerinin farkına varması, bilgi ve becerilerini ortaya koyabilmesi, başarılı

olmasını ve toplum içinde kabul görmesini sağlayan olumlu bir ruh halidir (Kuzgun, 2009).

Benlik saygısı bireyin kendi hakkındaki tutum ve yargılarını içerir. Kendine saygı duyması, güven vermesi ve kendini değerli bulması olarak ifade edilir (Kuzgun, 2009).

Kulaksızoğlu'na göre benlik saygısı bireyin kendi benliğini beğenme derecesi ve benliğin duygusal yanıdır. Benlik saygısı düşük olan bireyler kendini değersiz görüp çaresiz ve zayıf görme eğilimi gösterirler. Benlik saygısı yüksek olan bireyler ise sosyal çevrede etkin rol oynarlar ve kendilerini etkili bir şekilde ifade ederler. Benlik saygısı olumlu ya da olumsuz olabilir. Bireyin düşük ya da yüksek bir benlik saygısına sahip olması duygu ve davranışlarını farklı yönlerde etkileyebilir (Sivribaşkara, 2003).

Öz-saygısı yüksek olan bireyler olumlu ve bağımsız davranışlar sergilerler. Hayatı daha anlamlı yaşarlar, kaygı ve depresif davranışları çok azdır, iş yaşamında bağımsızlığa önem verdikleri ve başarıyı hedefledikleri gözlenmektedir (Yavuzer, 2002).

Öz-saygısı düşük olan bireyler olaylara karşı olumsuz ve bağımlı bir ruh hali içerisindeyler. Kişilerarası ilişkileri yetersizdir, kendilerine güvenleri yoktur, incinmemek için yakın ilişki kurmaktan kaçınırlar, kaygı seviyeleri oldukça yüksektir (Çetin, 2008).

Benlik saygısı yaşamın büyük bir bölümünde önem teşkil eder. Geliştirilmesi gereken benlik saygısının düşük olması yaşamın dönüm noktalarında bireyin benliğini reddetmesine, içine kapanmasına ve şiddet davranışları geliştirmesine yol açabilir (Temel ve Aksoy, 2001).

Ergenlik döneminde bireyin kendini yargılaması sık görülür. Bazı ergenlerin kendilerine saygıları olumsuz etkilenir, kimlik karmaşaları, duygu durumunda iniş çıkışlar hissedebilir. Bu dönemde bireyin kendi hakkındaki tutumu benlik saygısı üzerinde çok etkilidir. Bu dönemde onlar için önem arz eden kişiler, anne-babaları, varsa kardeşleri, arkadaşları ve öğretmenleridir. Benlik saygısı ergenlerin önem

verdikleri kişilerden gelen olumlu geribildirimlerle gelişir, ergen bu kişilerin duygu ve düşüncelerini önemser, dikkat eder ve uygular. Bu dönemde bireyin hayatında büyük önem taşıyan kişilerin desteği ve onayı büyük önem taşır (Doğru ve Peker, 2004).

1.3.1. Ergenlik Zamanı Ve Bedensel İmaj

Ergenlik çağında gelişen tutum ve davranışlar bireyin dış görünüşü ve algısı benlik saygısının gelişiminde büyük önem taşır. Özellikle kızlarda daha çok değişim gözlenmektedir, ergenlik döneminde bedensel imajın oluşması ve birlikte benlik saygısı arasındaki ilişkiyi anlatan çok sayıda kaynak mevcuttur. Araştırmalardan elde edilen veriler dış görünüşünden memnun olan kızların, dış görünümünü beğenmeyen kızlara oranla daha fazla benlik saygısına sahip olduğunu göstermektedir. Rosenberg'in benlik saygısı ölçeğinin kullanıldığı çeşitli araştırmalar bedensel imaj ile benlik saygısı arasında olumlu ilişkilerin olduğunu ortaya koymuştur (Harter, 1999).

1.3.2. Ergenlik Zamanı ve Benlik Algısı

Benlik saygısıyla ergenlik dönemi arasında ilişkinin olduğuna yönelik birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmaların sonucunda farklılıklar olmasına rağmen bu konuyla ilgili kesin sonuçlar elde edilememiştir (Alsaker, 1995). Simmons ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda benlik saygısı ile ergenlik çağı arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bazı araştırmacılar ise ergenlik çağı ile düşük benlik saygısı arasında anlamlı ilişkiler olduğuna yönelik kayıtlar sunmuşlardır (Güler, 2006; Avşaroğlu, 2007).

1.3.3. Benlik Saygısını Arttırmanın Yolları

Kişilere ve kültür farklılıklarına göre oluşan benlik saygısı birçok altyapıya göre farklılık gösterebilmektedir (Yiğit, 2010). Batı tarafındaki kültürlerde gerçekleştirilen çalışmalar benlik saygısında dış görünüşün, ahlak yapısı ve yeterlilik duygusunun, kişiler arası ilişkilerin temel etki kategorileri olduğunu belirtmişlerdir (Balat ve Akman, 1998).

Sağlıklı davranış benlik saygısı ile ilişkilidir. Yüksek düzeyde benlik saygısı, düşük benlik saygısıyla kıyaslandığında yüksek düzeydeki benlik saygısının daha

işlevsel, daha kabul edilir ve daha sosyal olduğu tespit edilmiştir. Birey, yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduğunda kendini daha olumlu ve güçlü hisseder (Yiğit, 2010).

Düşük benlik saygısına sahip olan kişilerin ise kendilerine güveni azdır, bağımlıdır, utangaçtır araştırmacı ve savunmacı değildir. Bu kişiler yaratıcı ve esnek değildir (Balat ve Akman, 2004).

1.3.4. Yüksek Benlik Saygısına Sahip Olan Kişilerin Özellikleri

Benlik saygısı yüksek olan kişilerin özellikleri şu şekilde sıralanmıştır (Yavuz, 2007; Saygın, 2009; Otacıoğlu, 2009).

- Kendilerine saygı duyulmasını beklerler.
- Fizik sağlıkları daha iyidir.
- Beceri, davranış, cinsellik ve görünüşleri olumludur.
- Sosyal ilişkilerden zevk alırlar.
- Gözlemlenen ve gözlemlenemeyen performansları iyidir.
- Bağımsızlığa önem verirler.
- Eleştiriye açıktırlar, savunmaya geçmek yerine atılğan davranmayı tercih ederler.
- İletişim becerileri kuvvetlidir.
- İltifatlara kolayca kabul edebilirler.
- Kendilerinin ve hayatlarının kontrolüne sahiptirler.
- Performanslarını gerçekçi olarak değerlendirebilirler.
- Çalıştıkları kurumda aktiftirler.
- İş yaşamlarında çoğunlukla başarılı kimseler olurlar.
- Otoriteye karşı rahat davranırlar.
- Çoğunlukla hayatlarından memnundurlar.
- Sosyal destek yapıları güçlüdür.

1.3.5. Düşük Benlik Saygısına Sahip Olan Kişilerin Özellikleri

Benlik saygısı düşük olan kişilerin özellikleri şu şekilde belirtilmiştir (Yavuz, 2007; Saygın, 2009; Otacıoğlu, 2009).

- Eleştirme beklentisi içerisindedirler.
- Davranış, beceri, cinsellik ve görünüşleri olumsuzdur.
- Gözlem altındayken düşük performans sergilerler.
- Eleştiriye açık değildirler.
- Methedilmekten hoşlanmazlar.
- Başarılarını gerçek algılamazlar.
- Otoritenin karşısında rahat değildirler.
- Çoğunlukla hayatlarından memnun değildirler.
- Kolay kontrol edilirler.

Yörükoğlu'na göre (1998) ergenlerde gözlemlenen sağlık sorunlarının çoğu benlik saygısıyla ilişkili bulunmuştur. Benlik saygısı düşük olan bireylerin başarısız, sinirli, yeteneksiz ve değersiz hissettikleri belirtilmiştir (Kahriman ve Polat, 2003).

1.3.6. Benlik Saygısının Gelişimi

Benlik kavramı, ilk ergenlik döneminde başlayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir. Disiplini, saygı ve sevgiyi ebeveynlerinden, uygun ya da uygunsuz davranışı yaşatlarından, başarı ve başarısızlığı okuldan öğrenir ve bir bütün halinde benlik saygısı oluşur. Yaşamı boyunca olumlu ve olumsuz birçok olaydan etkilenen birey, çevresiyle etkileşimi sonucunda kendi benliğini oluşturur ve olumlu uyaranlar alan birey kendi saygınlığını kuracaktır. Bireyin kendini geliştirmesi, benlik saygısını, uyumunu, gelişimini ve sürekliliğini oluşturur (Avşaroğlu, 2007).

Benlik saygısını etkileyen faktörler her birey için çeşitlilik göstermekte ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bireyin benlik saygısının gelişiminde içinden geldiği çevrenin etkisi büyüktür (Avşaroğlu, 2007).

1.3.7. Benlik Saygısını Etkileyen Faktörler

Benlik saygısının şekillenmesinde çevrenin etkisi büyüktür. Çevre, kişiler arası ilişkiler, arkadaş ortamı, eğitim seviyesi, çevremizdeki kişilerin eleştirileri gibi etkenler benlik saygısının oluşumunda büyük önem teşkil eder (Avşaroğlu, 2007).

Benlik saygısı çevremizde çok değer verdiğimiz kişilerin, anne babamızın, kardeş ve arkadaşlarımızın bize verdiği değerle sıkı sıkıya bağlıdır. Ebeveynleri tarafından dışlanan, arkadaş ortamında umursanmayan, yakın çevresinde göz ardı edilen kişinin kendine değer vermesi beklenemez. Kişi sevilmediği, umursanmadığı, değer verilmediği hissine kapılır ve düşük benlik saygısı geliştirmeye başlar. Benlik saygısının oluşumu ve gelişimi yakın çevrenin geri bildirimiyle şekillenir, birey bunu yakın bir şekilde algılar. Benlik saygısı öğrenilmiş bir yaşam biçimidir ve hayat boyu devam eder (Pişkin, 2000).

Benlik saygısı yaşamın acı ve tatlı olaylarıyla şekillenir ve sürekli gelişime, etkileşime açık bir haldedir. Her an benliğe bir katkıda bulunur, bu olumlu ya da olumsuz olabilir. Benlik saygısı çevremizdeki her faktörden etkilenir (pişkin, 2000).

1.3.8. Benlik Saygısı ve Özgüven İlişkisi

Özgüven kavramı kendimiz hakkındaki düşüncelerimizi, kendimizi ne kadar önemsedığımızı ve kendimizi nasıl değerlendirdiğimizi ifade eder. İş yaşamımızdaki başarı kendimize ne kadar güvendiğimizi ifade eder (Yörükoğlu, 1998).

Özgüven küçük yaşta kazanılır. Yüksek özgüven; olumlu tutum ve davranışlar, girişken bir yapı, eleştiriye açık, pratik sorun çözme becerisi, çevreye ve olaylara karşı çabuk uyum sağlama olarak ifade edilir. Özgüven eksikliği; Olumsuz tutum geliştirme ve yetersiz özgüven geliştirme, olumsuz eleştiri, yetersiz sorun çözme becerisi, bağımlı kişilikler ve ilişkiler, kaygılı ve depresif duygu durum hali şeklinde tanımlanabilir. Özgüven çocukluk döneminde oluşan ve ergenlik döneminde gelişen bir kavramdır. Zekâyla bir ilişkisi bulunmamaktadır fakat eğitimin katkısı büyüktür. Özgüven geliştirmenin kaynağında saygı, sevgi, sağlıklı iletişim, olumlu ilişkiler ve kabul görme vardır. Bireyin özgüven oluşturabilmesi için aile, okul, iş ve çevre tarafından desteklenmesi gereklidir (Otacioğlu, 2009).

Özgüven eksikliği hisseden bireyler, kendini değersiz görmeye başlayıp hedef koyma noktasında zorluk çekerler. Ruhsal bozukluk içeren durumlara kadar uzayabilen bu süreç başta özgüven eksikliği olarak tanımlanır fakat nedenini bilip onunla baş edilmezse ruhsal bozukluklar grubundan bir isme bürünerek karşımıza çıkar. Sosyal fobi, dikkat eksikliği gibi süreçler beraberinde bir sürü sağlık sorunuyla beraber başarısızlık getirir. Zekâ, bilgi, dış görünüş ve fiziksel özellikler özgüveni olumlu etkileyen faktörlerdir. Özgüven duygusuyla narsistik kişilik yapısını birbiriyle karıştırmamak gerekir (Yavuzer, 2000).

1.4. EBEVEYN KABULÜ VE REDDİ

Rohner'e göre (1986) EKAR kuramı 'nı tüm dünya da ebeveyn kabul-reddinin temel nedenlerini sonuçlarını ve diğer ilişki değişkenleri açıklamaya ya çalışan ve bilimsel verilere dayanan yaşam boyu gelişim kuramı olarak tanımlanmıştır. İki yüz yıl kadar eskiye dayanan psikolojik çalışmalara inceleyen EKAR kuramı çeşitli araştırma bulgularına dayanarak ebeveynler tarafından kabul edilme ve reddedilme konusunu yaşam boyu gelişmiş süreci içerisinde ele almaktadır (Rohner ve ark., 2009).

Tarihsel açıdan ilgili literatür incelendiğinde ebeveyn kabul reddine ilişkin çalışmaların 1890 lı yıllara kadar dayanan görülmektedir. Ancak konu ile ilgili çalışmalar 193 yıllara kadar süreklilik göstermiştir.1930'lu 1960 yılları arasında ebeveyn kabul ve reddi üzerinde yapılan çalışmalarda artış olduğu gözlemlenmiştir (Rohner,1986). 1960 yılında EKAR'ın kültürler arası ilişkilerinin araştırılması ile ilgili yüksek lisans tezinin EKAR kuramı çevresinde araştırma programı ve ölçekleri geliştirmesi başlamıştır (Rohner ve ark., 2009). En nihayetinde Rohner daha sonra, 1975 ve 1986 yıllarında EKAR kuramını detayları ile tamamlayarak geliştirmiştir. Rohner ve arkadaşları yaklaşık 60 milletten ve Amerika'daki her ana etnik gruptan yaklaşık 400 çalışma ile veri toplamışlardır (Rohner ve ark., 2009). Günümüzde ise ebeveyn kabul-red kuramı çerçevesinde yürütülen 2000'den fazla çalışma mevcuttur (Rohner, 2009).

Ebeveyn Kabulü ve Reddi “baş etme”, “kişilik” ve “sosyo-kültürel” olmak üzere üç farklı alanda beş soruya cevap aramaktadır. Bunlar;

Kişilik alanı, (1) Dünya üzerinde farklı kültürlerden gelen çocuklar ebeveynleri tarafından red edildiklerini veya kabul edildiklerini algıladıklarında gösterdikleri tepki aynı mıdır? (2) Ebeveyn reddinin çocukluk döneminde oluşması, algılanan ebeveyn reddinin yetişkinlik ve yaşlılık döneminde de algılanmaya devam ediyor mu?

Baş etme alanı, (1) olumsuz durumla baş eden çocuklar ebeveynleri tarafından red algısı hissetmelerine rağmen neden diğerlerine göre daha baş göstericidirler.

Sosyo-kültürel alan iki soruya yanıt aramaktadır: (1) bazı ebeveynler çocuklarına karşı sevgi dolu ve sıcak davranırken, bazı ebeveynler ise neden ilgisiz, soğuk ve şiddet yanlısı olabiliyorlar? Psikolojik, ailevi ve kültürel faktörler, ebeveyn kabul-red davranışları ile tutarlı mıdır? (2) toplumun genel yapısı,, davranış ve inançları, çocukluk dönemindeki kabul-red ile ne kadar ilişkilidir? (Rohner ve ark., 2009).

EKAR Kuramı'nda davranış genel ilkeleri belirlenirken, çok yönlü araştırma yöntemi, diğer bir deyişle, farklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılmaktadır. Kuramda ayrıca hem insan hem de kişinin durumunu göz önünde bulunduran araştırma yöntemi kullanılmaktadır (Rohner ve ark., 2009).

EKAR Kuramı'nın evrensel bakış açısı ve çok yönlü araştırma yöntemini kullanmasının yanında entegrasyon özelliği de dikkat çekmektedir. Kuram, Amerika'daki ana etnik gruplar ve bunun yanı sıra kültürlerarası kanıtlar ile tüm dünyayı dikkate almaktadır (Rohner ve ark., 2009).

1.4.1. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Ebeveyn kabul ve red kuramı temelde “ebeveynliğin sıcaklık boyutu” olarak adlandırılan ebeveyn ve çocuk etkileşimine odaklanmaktadır. Ebeveynleri tarafından kabul veya reddedilen çocuk ebeveynliğin sıcaklık boyutunu oluşturmaktadır. Ebeveynliğin sıcaklık boyutu anne-baba ve çocuk arasındaki duygusal bağın kuvvetiyle duygularını ifade ederken kullandıkları tutum ve davranışlarla ilgilidir (Rohner, 1986).

Çocuğu övmek, iltifat etmek, çocuğa veya çocukla ilgili güzel sözler söylemek, hikâyeler anlatmak, sevgi ve ilginin sözel halidir (Rohner, 1986). Tutum ve davranışlarla birlikte destek verme, onaylama, sevgi gösterme davranışları ebeveynleri çocuğu kabul etmelerinin davranışsal ifadeleri olarak gösterilmektedir (Rohner ve ark, 2009). Ebeveynin çocuğu reddetmesi ise ebeveynin ise çocuğa karşı sıcaklık, ilgi ve sevginin olmaması veya belirgin olarak esirgenmesidir (Rohner,

1986). Rohner çocuklarını reddeden ebeveynlerin genellikle çocuklarını beğenmediğini ve onaylamadığını belirtmiştir.

İçsel psikolojik duygular olan düşmanlık ve kayıtsızlığın davranışa yansıması saldırganlık ve ihmal olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir deyişle düşmanlık duygusal saldırganlığa neden olurken kayıtsızlık duygusu da ihmale neden olmaktadır. Ebeveynler, öfke, kızgınlık ve nefret gibi duygularla hareket ettiklerini ortaya çıkaran davranışların genellikle saldırganlık olduğu görülmektedir. Öte yandan, ihmal, kayıtsızlık, düşmanlık ve saldırganlık olduğu kadar doğrudan bir ilişki yoktur çünkü ebeveynleri tarafından kayıtsızlıktan farklı olarak farklı nedenlerden dolayı da ihmal edilebilmektedirler. Anne babalar çocuklarına karşı geliştirdikleri öfkeyle baş edebilmek için onları ihmal edebilirler (Rohner, 1986). Bu noktada, EKAR Kuramı ihmalin nasıl ele alındığı önemli görünmektedir. Çocuklarını ihmal eden ebeveynler çocukların kendilerini rahat hissetme ya da ilgi görme duygularıyla yeterince ilgilenmezler. İhmalin en önemli göstergesi ebeveynlerin fiziksel ya da psikolojik olarak ulaşamaz olmasıdır (Rohner ve ark, 2009).

Fiziksel ulaşamazlık, ebeveynlerin fiziksel olarak var olmaması durumuyken; psikolojik ulaşılmazlık, anne ve babanın fiziksel olarak varlıklarını korumalarına rağmen çocuk ihtiyaç duyduğunda taleplerine karşı ilgisiz kalınması ve çocuklara psikolojik olarak ulaşılabilme yetisini vermemesi olarak tanımlanabilir. Psikolojik ihmalinin güdüleyicisi genellikle kayıtsızlık olmasına rağmen, bazı ihmaller öfke duygusundan da kaynaklanabilmektedir. Öfke duygusunun ihmalin içsel güdüleyici olduğu durumlarda öfkesi nedeniyle fiziksel olarak zarar vermek isteyen ebeveynin çocuğu ihmal ettiğini görülmektedir (Rohner, 1986).

“Ayrışmamış red” ise anne ve babaların çocuklarını ihmal ettikleri ve onlara karşı şiddet içerikli davranışlar sergilemesine rağmen çocukların ebeveynlerinin kendileriyle ilgilenmediklerine veya sevilmediklerine inanmaları durumudur (Rohner ve ark., 2009). Rohner (1986) ‘‘ayrışmamış reddin’’, açık bir şekilde gözlenebilen red göstergesi olmamasına rağmen sadece kişinin sevilmediği ile ilgili öznel yaşantıları içerdiğini ifade etmiştir.

Yukarıda bahsedilen red türlerini kapsayan davranışların anlamını taşıyan belirli kelimeleri ve davranışları kültür ve etnik yapı şekillendirmektedir. Buna rağmen, yapılan çalışmalarda, dünyanın her yerinde, çocuklar ve yetişkinlerin, reddedici davranışları belirten belirli bir sözcük dağarcığına sahip olmasalar bile dört farklı şekilde red algıladıkları görülmüştür (Rohner, 2004).

1.4.2. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu

Gelişim dönemleri olan çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemi ‘‘ebeveynlerin kontrolü’’ nün önemli etkileri olan ebeveynlerin bir diğer boyutudur. Kuramında ebeveynlerin aşırı kontrolcü, aşırı kısıtlayıcı ya da aşırı izin verici davranışlarını içeren iki açık uçlu doğrusu üzerinde kurulmuştur (Petteling ve Rohner, 1985).

Çocuk kontrolü ile anne ve babanın çocuğu ne kadar sınırladığı ve bu kısıtlamalarda çocuğun ne kadar kısıtlandığı kastedilirken, çocuğun davranışlarını nadiren kontrol eden anne ve babaların tutumu izin verici olarak değerlendirilmektedir. Çocukların davranışlarını her an her saniye kontrol eden anne ve babaların tutumu ise kısıtlayıcı tutum olarak adlandırılır. Anne ve babalar çocuklarını tuvalet eğitimi, cinsellik, saldırganlık ve itaat gibi konularda müdahale etmektedirler. Bir tarafta aşırı izin verici tutum sergilenirken diğer taraftan aşırı kısıtlayıcı ve kontrol edici bir tutum sergilenmektedir (Rohner, 1981).

1.4.3. EKAR Kuramının Alt Alanları

Ebeveyn kabul ve red kuramının baş etme, kişilik ve sosyo-kültürel faktörler olmaz üzere üç alt kuramı mevcuttur.

1.4.3.1. EKAR Kişilik Alt Kuramı

EKAR Kuramına göre, çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından kabul edilen ya da red edilen bireyler davranışsal, duygusal, sosyal ve bilişsel gelişim yönünden etkilenmektedir (Rohner, 1986).

Ebeveyn kabul-red kuramı, çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından reddedilen çocuğun, yetişkinlik döneminde kişilik ve psikolojik uyum üzerindeki etkilerini açıklamayı hedeflemiştir (Rohner ve ark., 2009).

EKAR Kuramına göre bireyler kendileri için büyük anlam ifade eden kişilerden olumlu tepki görme ihtiyacı güderler. Bu ihtiyaç, insanın evrim sürecinde oluşmuştur ve biyolojik temellidir. Çocukluk döneminde bu duygusal ebeveynin desteği, bakımı, şefkat veya sevgisi iken; yetişkinlikte bu duygusal ihtiyaç, “ diğer önemli kişi ” tarafından beğenilme isteği de içine almaktadır (Rohner, 1999a).

EKAR Kuramı çevresinde “ diğer önemli kişi ” ile çocuk veya yetişkinin göreceli olarak uzun süreli bağı olduğu, kişi için özellikle önemli olan ve başka hiç kimsenin yerini alamayacağı kişiler kastedilmektedir (Rohner ve ark., 2009). Ebeveyn ile kastedilen ise, çocuğun az ya da çok süreli temel bakım sorumluluğuna sahip kişilerdir bu nedenle ebeveynler anne, baba, büyükanne, büyükbaba, diğer akrabalar olabilirler (Rohner, 2004).

Bu bağlamda anne babalar da diğer önemli kişi olarak düşünülebilir fakat çocuğun duygusal güvenliği anne ve babasıyla olan ilişkisine bağlı olması, ebeveynlerin diğer önemli kişilerin sahip olamadığı bir özelliğe sahip olmalarına neden olmaktadır ve çocuklar için anne-babaları hayatlarında çok önemli bir yere sahip olmaktadır. Bu sebeple EKAR Kuramında çocuğun ebeveynlerince kabul edilmesi ya da reddedilmesi kişilik gelişimi için her şeyden daha önemlidir (Rohner ve ark., 2009).

EKAR Kuramına göre, ebeveynler tarafından reddedilmek, yedi kişilik boyutunda etkili. (1) algılanan reddedilme sıklığına ve yoğunluğuna bağlı olarak, bağımlılık, savunucu bağımsızlık, (2) duygusal tepkisizlik (3) düşmanlık, saldırganlık, (4) olumsuz öz-saygı, (5) olumsuz öz yeterlilik, (6) duygusal tutarsızlık, (7) olumsuz dünya görüşü (Rohner, 1986).

EKAR Kuramında yer alan yedi kişilik özelliği değerlendirilmekte ve reddedilme ile ilgili olumsuz uçlar ifade edilmektedir. EKAR Kuramının kişilik alt kuramı ve yukarıda bahsedilen yedi kişilik özelliğinin her birinin anne babaları tarafından reddedilmiş çocuk veya yetişkinlerde kültür, ırk, dil vb. farklılar gözetmeksizin daha sık ortaya çıkacağını ileri sürmektedir (Rohner, 1986).

Dünya üzerindeki çeşitli ülkeler ve alt kültürlerde kültürler arası yaklaşımı ile yapılan çalışmalar sonucunda anne-babası ile ilişkisinde reddedilen çocuklar ve

yetişkinlerde, evrensel olarak, yukarıda bahsedilen yedi tane ölçülebilen kişilik özelliğini içeren psikolojik uyumsuzluğun, kişiden kişiye farklılık konfigürasyonları olarak çıktığı belirlenmiştir (Khaleque ve Rohner, 2002; Rohner,1975,1986; Rohner ve ark., 2009).

1.5. ULUSAL VE ULUSLAR ARASI MEVZUATTA ERKEN EVLİLİKLERİN YERİ

“Çocuk” ve “Erken evlilik” tanımları farklılık ifade etse de uluslar arası anlamda 18 yaşının altındaki herkes çocuk kabul edilir. Bu yaşın altında gerçekleştirilen evlilikler “erken evlilik” olarak ifade edilir (Aydemir, 2011).

Türkiye’de gerçekleştirilen her üç evlilikten birinin erken yaş evliliği olduğu bilinmektedir (Aydemir, 2011). Özellikle kadınların kısıncasına alarak toplumdaki cinsiyetler arası eşitsizliği pekiştiren, kadınların yaşam kalitesini düşüren ve hayattaki tercihlerini azaltan erken yaş evlilikleri, uluslar arası anlaşmalarla birlikte bir kadın hakkı, çocuk hakkı ve insan hakları olarak ifade edilmektedir (Aydemir, 2011).

Toplumun kültürel yapısı ile birlikte erken evliliğin toplumda normal bir durum olarak gösterilmesi sonucunda hukuki boyutu önemini kaybetmektedir. Toplumsal yapının bu düşüncesiyle kamu kurumları da evliliklere bu açıdan bakmış ve büyük çoğunluğu yasaları önemseme gereği duymamıştır (Aydemir, 2011).

Çocuk koruma kanunundaki 3. Açıklamaya göre, 18 yaşından küçük her birey çocuk sayılır ve erken yaşta ergin olsa bile, fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimi istismar edilen güç mağduru bir birey olarak ifade edilir (Mıhçıokur ve ark., 2010).

Çocuk gelin kavramının tanımının yasalara göre değiştiği söylenebilir. Örneğin; Türk Medeni Kanunu’na göre 17 yaşını tamamlamamış kızlar, Türk Ceza Kanunu’na göre 16 yaşını tamamlamamış kızlar, Çocuk Koruma Kanunu’na göre 18 yaşını tamamlamamış kızlar çocuk gelin olarak kabul edilmektedir (Mıhçıokur ve ark., 2010).

1.5.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

1949 yılında Türkiye’de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (Aydemir, 2011). Birleşmiş Milletler bu beyannameyi 1948 yılında yayınlamıştır. Beyannameye göre bireyin yaşam, özgürlük ve güvenlik gibi temel hak ve hürriyetlerini güvence altına almıştır (Akın, 2009).

Yetişkin her kadın ve erkeği dil, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin evlenme ve aile kurma hakkı vardır. Her kadın ve her erkek evlilik kararında, evlilik süresince ve evliliğini sona erdirmekte eşit haklara sahiptir. Evlilik sözleşmesi evlenecek olan bireylerin hür ve tam iradeleri ile yapılır. Taraflardan birinin evlilikle ilgili bilinçli karar vermesi için yeterince olgunlaşmamış olması yani 18 yaşından küçük olması halinde, iradenin tam ve özgür olamayacağı kabul edilmiştir (Akın, 2009).

1.5.2. Kadına Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

8 insan hakları sözleşmesinden biri olan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, Uluslar arası düzeyde kabul gören en önemli sözleşmelerden bir olarak tanımlanmaktadır. Türkiye bu sözleşmeye 1985 yılında taraf olmuştur. İçeriği bakımından “Uluslar arası Kadın Hakları Bildirgesi” olarak kabul edilmektedir (Akıntürk, 2002).

Sözleşmenin içeriğinde kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi yönünde gerçekleştirilmesi gereken işlemler ve önlemler yer almaktadır. Sözleşmeye taraf olan diğer devletler arasında sözleşmedeki yükümlülükleri yerine getirmesi konusundaki denetlemeler 23 bağımsız uzmandan oluşan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi tarafından her dört yılda bir denetlenmektedir (Akıntürk, 2002).

Beyannamenin temel amacı yaşamın her alanında dil, din, ırk ayrımı gözetmeksizin kadın-erkek eşitliğini sağlamak, cinsiyet eşitsizliğine karşı tüm önyargıları yok etmek ve buna benzer uygulamaları ortadan kaldırmak olarak tanımlanabilir (Tekinay,2002).

Beyannamenin içeriğinde taraf devletlere mevcut uygulamaları ortadan kaldırmak için yasal düzenlemeleri ve eşitliği sağlamak üzere taraf devletlere mevcut eşitsizliklerin ortadan kaldırılması için yasal düzenlemeler ve eşitliği sağlamak üzere

özel önlemler dâhil tüm uygun önlemleri alma yetkisi verilmektedir. Sözleşme bağlayıcı bir niteliğe sahiptir. Türkiye dört yılda bir bu konuya bir açıklık getirecek yükümlülükleri bu komiteye sunmaktadır. Komite bu raporları değerlendirerek ülkeye yönelik tavsiye kararları vermektedir (Akıntürk, 2002).

Beyannamenin 1. Maddesinde;

“kadına yönelik her türlü ayırım davranışı, kadının medeni durumuna bakılmaksızın kadın- erkek eşitliğine dayalı olarak temel hak ve özgürlüklerinin tanınmasını, kullanmasını ve yararlanmasını engelleyen herhangi bir ayırım, mahrumiyet ve kısıtlama anlamına gelecektir.”

Aynı beyannamenin 16. Maddesine göre;

“taraf devletler kadına yönelik evlilik ve aile ilişkilerinde gerekli tüm önlemleri alacak ve kadın-erkek eşitliğine dayanarak aşağıdaki maddeleri uygulayacaktır:

- *Kadınlar evlilik konusunda erkeklerle eşit haklara sahip olacak.*
- *Kadınlara özgür iradeleri ile eş seçme ve kendi rızasıyla evlenebilme hakkı tanınacak*
- *Çocuğun erken yaşta evlendirilmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak, evliliğin yasal kaydının olması için tüm önlemler alınacaktır.*

Maddeleri yer alır.

Beyanname maddelerinden de anlaşılacağı üzere erken yaş evlilikleri kesinlikle reddedilmiştir. Kadın Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi en erken evlenme yaşını 18 olarak belirtmiştir (Aydemir, 2011).

1.5.3. Çocuk Hakları Sözleşmesi

20 Kasım 1989 tarihinde benimsenip 2 Eylül 1990 yılında yürürlüğe giren sözleşmeye Türkiye dâhil birçok ülke imza atarak taraf olduğunu beyan etmiştir. Türkiye sözleşmeyi 2 Ekim 1995 tarihinde uygulamaya koymuştur. Sözleşmenin amacı çocuk haklarını korumak ve taraf devletlerden buna uymasını sağlamaktır (Aydemir, 2011).

Sözleşmenin ilk maddesi 18 yaşından küçük olan her bireyin çocuk sayılacağı maddesidir. Sözleşmede kendi kararlarını verme yeteneğine ve yeterliliğine sahip olan çocuğun kendi hayatıyla ilgili kararlarda kendini serbest bir şekilde ifade edebilme hakkı ve uygunluk derecesine uygun olarak gereken özen gösterilmek suretiyle kendisine tanınır maddesi yer alır. Başka bir madde de ise taraf devletler her türlü sömürüye karşı çocuğu korur ifadesine yer vermiştir (Aydemir, 2011).

Açıkça görülmektedir ki çocukların refahı öncelikli tutulmakla yükümlü bir olgudur. Erken evlilikler bir seçim değildir, çocuk denecek yaşta evlendirilmek bir insan hakları ihlalidir ve bir suç olarak kabul edilmektedir (Aydemir, 2011).

1.5.4. Uluslar Arası Mevzuatta Erken Evliliklerin Yeri

Dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi Türkiye’de de erken ve zorla evlilikler önemli toplumsal sorunlardan biri olarak varlığını devam ettirmektedir. Erken ve irade dışı evlilikler bir insan hakları ihlalidir, ülkedeki toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin de tezahür ettiği en yakıcı biçim şeklidir (Aydemir, 2011). 2009 yılında 5 kişilik bir komisyon oluşturulmuş ve erken evlilik konusuna gündeminde yer vermiş böylece konuyla ilgili sosyal, ekonomik, hukuki, eğitim ve sağlık alanları yönünden incelemiştir. Komisyon, çocuk evlilikleri parlamentonun gündemine tanışmasını sağlamıştır (Aydemir, 2011).

Konuyla ilgili gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde sivil toplum kuruluşlarını çalışmaları önem arz etmektedir. Konuya dikkat çekmek amacıyla projeler yürütülmüş, film yarışmaları düzenlenmiş ve çeşitli festivallerde gösterilmesi sağlanmıştır (Aydemir, 2011).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik çeşitli çalışmalar yürütülmekte fakat sorunun giderilip giderilmediğine yönelik değişim ve girişimlerin

gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği tartışmalı bir konu durumundadır (Aydemir, 2011).

1.5.4.1. Erken Evliliklerin Önlenmesine Yönelik Ulusal Mevzuatta

Gerçekleşen Yenilikler

Çocuk denecek yaşta evliliklerin önlenmesine yönelik ulusal anlamda gerçekleştirilen yenilikler mevcuttur fakat u yenilikler yeterli değildir ya da yenilikleri uygulama noktasında bir akım ihmalkâr durumlar söz konusudur. Yenilikler arasında Anayasa, Ailenin korunmasına yönelik kanunlar, Çocuk Koruma Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ceza Kanunu mevcuttur (Aydemir, 2011).

1.5.4.2. Anayasa

Anayasa, bir devletin nasıl işleyeceğini, temel hak ve özgürlüklerin nasıl tanınacağını belirtip erken ve zorla gerçekleştirilen evliliklere yönelik maddelere yer vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda konuyla ilgili "Eşitlik İlkesi" yer almaktadır. "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10. Maddesindeki ifadeler şu şekilde sıralanmıştır; Herkes din, dil, ırk, cinsiyet, siyasi görüş, felsefi inanç, mezhep farkı vb. sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşit haklara sahiptir (Aydemir, 2011).

Cinsiyet ayrımcılığına yönelik kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında 21.05.2004 tarihinde yapılan değişiklikle "kadın ve erkek eşit haklara sahiptir, devler bu değişikliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" hükmü yer almaktadır (Aydemir, 2011).

Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin çocukların eğitim hayatını olumsuz etkilediği gerçeğini göz önünde bulundurursak anayasanın "Eğitim ve öğretim hakkı" başlıklı maddesi değerlendirilmelidir (Aydemir, 2011):

- *Kimse, eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz...*
- *İlköğretim kız ve erkek, bütün vatandaşlar için zorunludur...*
- *Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri için burslar yollar ve gerekli yardımları sağlar...*

Uluslar arası anlaşmalara uygun olarak “Milletler Arası Anlaşmalara uygun bulma” başlıklı madde yer almaktadır. Bu maddeye göre:

“Usulüne uygun yürürlüğe konmuş milletler arası anlaşmalara kanun vurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konmuş temel hak ve özgürlüklere karşı milletler arası anlaşmalarla kanunların aynı anda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletler arası anlaşma hükümleri esas alınır”

denilmektedir (Aydemir, 2011).

1.5.4.3. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

1 Ocak 2002’ de Yürürlüğe giren, Türkiye’de medeni hukuka dair kuralları içeren kanundur 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (Aydemir, 2011).

Türk Medeni Kanununun 10. Maddesinde “Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin bireyin fiil ehliyeti vardır” ifadesi yer almaktadır. Erginlik başlıklı 11. Maddesinde ise “Erginlik bireyin 18 yaşını doldurmasıyla başlar. Evlenme kişiyi ergin kılar.” İfadeleri yer almaktadır (Aydemir, 2011).

Erken ergin olma iki şekilde gerçekleşmektedir (Aydemir, 2011):

- Evlenme ile ergin olma
- Mahkeme kararı ile ergin kılınma,

Türk Medeni kanunu’nda evlenme ile ilgili birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Daha önce erkekler için evlilik yaşı 17 kızlar için 15 iken 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda Anayasada yer alan “ cinsiyet arası ayrımcılığı yasaklayan” maddelere uygun şekilde düzenlemeler yapılmıştır (Aydemir, 2011).

Her iki cinsiyet içinde evlilik yaşı 17 olarak belirlenmiştir. Kanunun 124. Maddesine göre erkek veya kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez ifadesi yer almaktadır. Olağanüstü durumlarda 16 yaşını doldurmamış erkek veya kadının evlenmesine izin verilebilir. Karardan önce anne ve babanın ifadeleri alınır veya yaşı dinlenir ifadeleri yer almaktadır (Aydemir, 2011).

Türk Medeni kanunu'nda dini ve resmi nikâhın yeri de ifade edilmiştir (Aydemir, 2011).

“Evlendirme töreni biter bitmez nikâh memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dini töreni yapılamaz. Evlenmenin geçerli sayılabilmesi için dini törenin yapılması şartına bağlı değildir.”

“ Evlenme töreni biter bitmez evlendirme memuru eşlere bir aile cüzdanı verir. Aile cüzdanı gösterilmeden evlenmenin dini töreni yapılamaz. Evlenmenin geçerli olması dini törenin yapılmasında bağlı değildir.”

Bu maddeden de anlaşılacağı gibi Türk Medeni Kanununa göre ülkemizde hukuken geçerli sayılan nikâh resmi nikâhtır. Geleneksel ve dini törenlerin hiçbir resmi niteliği yoktur (Aydemir, 2011).

1.5.4.4. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, çocukların cinsel istismara karşı eylemleri suç olarak nitelendirmiştir. Suç, yetişkinlere uygulanırsa “cinsel saldırı” olarak tanımlanırken çocuklara karşı uygulanırsa “cinsel istismar” adını alır. “Çocukların cinsel istismarı” başlığı altında aşağıdaki maddelerle ifade edilmektedir (Aydemir, 2011).

- Çocuğa cinsel istismarda bulunan kişi 3 yıldan 8 yıla kadar hapis cezasına çarptırılır.
 - a) 15 yaşını doldurmuş fakat gerçekleşen eylemin kavramını algılama yeteneği gelişmemiş bireye karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,
 - b) Çocuklara karşı zorunlu, tehdit, kandırma ya da iradesini etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleşen cinsel davranışlar kastedilir.
- Cinsel istismar yöntemi olarak vücuda herhangi bir cismin sokulması suretiyle gerçekleşmesi durumunda 8 yıldan 15 yıla kadar hapis cezasına çarptırılır.
- Cinsel istismarın üstsoy, ikinci ya da üçüncü dereceden kan bağı bulunan kişi tarafından ya da hizmet ilişkisini kötüye kullanmak

suretiyle gerçekleştirilmesi halinde uygulanacak ceza oranı da arttırılır.

- Cinsel istismara yönelik gerçekleştirilen yaralama suçundan ağır sonuçlar olması durumunda, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.
- Suç işlendikten sonra mağdurun ruh ve beden sağlığının bozulması halinde, 15 yıldan az olmamak şartıyla hapis cezasına hükmolunur.
- Mağdurun bitkisel hayata girmesine ya da ölümüne sebep olması durumunda ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Kanunda tartışmalı maddelere yer verilmiştir. Reşit olmayan bir kişiye cinsel istismar bir suç olarak tanımlanmasına rağmen erken evlilikler söz konusu olduğunda gerekli cezai işlemler uygulanmamaktadır (Aydemir, 2011).

1.5.4.5. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Suçta sürüklenen, istismara uğrayan, kimsesiz ve korunmaya ihtiyacı olan çocukların korunmasına yönelik oluşturulan kanunlardır. Çocuk haklarının korunmasına yönelik uygulamalar çocuk mahkemelerinin kurulmasına, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri düzenlemek için oluşturulmuş ve 2005 yılında kabul edilmiş kanundur (Aydemir, 2011).

1.5.4.6. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Yönelik Kanun

Erken evliliklerin sık görüldüğü ve uygulamasının günümüzde bile devam ettiği durumlar söz konusu olduğunda ailenin korunmasına yönelik kanun, tedbirleriyle ön planda yer almaktadır. Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin resmi bir nitelik taşımadan gerçekleşiyor olması, geleneksel tören ya da dini nikâhla çok geç olduktan sonra öğrenilmesi durumunda erken evlilik mağdurları bireyler için koruyucu tedbirlerin alınması hiçbir fayda sağlayamamaktadır (Aydemir).

Kanun uygulamalarında yaşanan problemler mevcuttur. Kanun uygulamaları için belli bir standart uygulama yoktur. Kanun adamlarının bir kısmı resmi nikâhın söz konusu olduğu durumlarda müdahale edilmesi gerektiğini savunurken, diğer

kısmı müdahale etmek için resmi nikâh şartının aranmaması fikrini desteklemektedir. Böyle bir tutarsızlığın bulunduğu bir hukuk sisteminde erken evlilikleri önlemeye yönelik yapılan girişimler olumsuz sonuç vermeye devam edecektir (Aydemir, 2011).

1.5.4.7. Ulusal Mevzuatta Karşılaşılan Sorunlar

Çocuk denecek yaşta gerçekleştirilen evliliklerin nedenlerine baktığımızda bazı bölgelerimizde günümüzde bile varlığını sürdürdüğüne şahit olmaktayız. Gerek yasalar, gerek kampanya ve projeler ve sivil toplum kuruluşlarının girişimleri olsun planlanan her şey gerçek anlamda uygulama aşamasına geçmedikçe erken yaş evlilikleri varlığını sürdürmeye maalesef devam edecektir. Sorunun giderilmesine yönelik çalışmalar ne kadar çok olursa olsun uygulamalarda karşılaşılan sorunlar erken müdahaleyi geciktirmekte ve çoğu şey için çok geç kalınmaktadır (Aydemir, 2011).

Erken evlilikler sorununun giderilmesi için çalışmaları hukuki bir dayanağa dayatmak uygulama aşamasında büyük kolaylık sağlayacaktır. Türkiye’de bu sorunun giderilmesi için bazı kanunlar arasında çelişkinin olması durumu zorlaştırmaktadır (Aydemir, 2011).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın modeli, evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanma şekli ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntemlere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Türk toplumunda 18 yaşından önce evlendirilen kadınların o sıradaki psikolojik iyi oluş düzeylerinin, kadınların benlik saygıları ve ebeveyn kabulleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Böylelikle genellikle 18 yaşından önce kendi istek ve iradesi dışında evlenen kadınların ruhsal durumlarının bu bireyleri hem bireysel açıdan hem de anne babalarıyla olan ilişkileri açısından nasıl etkilendiği konusunda önemli bulgular elde edilmesini hedeflenmekte ve ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışmanın evrenini 18 yaşından önce evlendirilen kadınlar oluşturulmuştur. Çalışmaya rızası dışında evlendirilmiş olan toplam 200 kadın alınmış; örneklem gönüllülük esasına göre ve rastgele seçim yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak sosyo-demografik kişisel bilgi formunun yanı sıra Psikolojik İyi Oluş Envanteri, Ebeveyn Kabul/red Ölçeği ve Rosenberg Benlik Sayısı Envanteri kullanılmıştır.

Birden çok niceliksel veri araştırılacağından çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 18 yaşından önce kendi istek ve irade dışında evlendirilen kadınlar oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde Adana, Gaziantep, Şanlıurfa, Adıyaman, Batman, Van, Bitlis, Ağrı ve Şırnak'ta yaşayan ve erken yaşta kendi istek ve iradesi dışında evlendirilen kadınlar arasından rastlantısal olarak seçilen toplam 200 kadın oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem gurubunun seçiminde, 18 yaşından önce evlendirilmek esas ölçüt türü olarak alınmıştır. Buna göre: Psikolojik iyi oluş, Benlik saygısı ve Ebeveyn kabulü puan türleri arasından birden çok niceliksel veri araştırılacağından çoklu doğrusal regresyon analizi yapılacaktır.

Araştırmanın örneklem gurubunun genel yapısını ve özelliklerini tanımak amacıyla, “ Kişisel Bilgi Formu”nda yer alan bilgiler doğrultusunda, frekans ve yüzde değerlerinin dağılımı aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama işleminde sırasına göre araştırmanın verilerinin toplanmasında kullanılan veri toplama araçlarının tanıtımı ve uygulamalar hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Psikolojik iyi oluşla ilgili verilere, Benlik saygısı ile ilgili veriler “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” ile ebeveyn kabul/red ile ilgili veriler” Ebeveyn Kabul/red Envanteri” ile sosyo-demografik kişisel bilgi formu kullanılarak toplanmıştır.

2.3.1.1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Psikolojik iyi oluş ölçeği; olumlu ilişkiler, anlamlı hisler, olumlu ve sağlıklı ilişkiler ve amaca yönelik bir yaşam biçimini benimseme gibi öğeleri tanımlamaktadır. Sekiz maddeden oluşur.

Ölçeğin maddeleri kesinlikle katılmıyorum (1) ve kesinlikle katılıyorum (7) şeklinde 1-7 puan arasında cevaplandırılmaktadır. Maddeler olumlu bir biçimde ifade

edilmektedir. Puanlamalar 8-56 arasında değişmektedir. Yüksek puan alan kişinin psikolojik güç ve kaynağı yüksek, düşük puan alan kişinin ise psikolojik güç ve kaynağının düşük olduğunu göstermektedir. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada, geçerlilik sonucunda ölçeğin tek faktörden oluştuğu ve toplamda açıklanan varyansın %53'ünü oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Ölçek, psikolojik iyi oluşun yönleri ile farkı alanlarda ölçmeler sağlamasa da, önemli olduğuna inanılan farklı alanlarda olumlu işlevlerle ilgili genel bir bakış sağlamaktadır (Diener ve ark, 2010).

2.3.1.2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg 1963 yılında benlik saygısı ölçeğini geliştirmiştir. 1986 yılında Çuhadaroğlu Türkiye' deki geçerlilik ve güvenilirliğini yapmıştır.

Ölçeğin geçerlik katsayısı $r=71$ olarak hesaplanmıştır. Testin tekrar güvenilirlik çalışması yapılmış ve sonuç $r=75$ olarak bulunmuştur.

Ölçek, çoktan seçmeli 63 sorudan ve 12 alt kategoriden oluşan bir öz-bildirim ölçeğidir.

Kategoriler; benlik saygısı, kendilik kavramını sürekliliği ve insanlara olan güven duygusunu, eleştiriye açıklık, duygu durum, psikosomatik belirtiler, hayalperestlik, kişiler arası ilişkiler, ebeveyn ilgisi, tartışmalara katılım ve psişik izolasyon olarak adlandırılmıştır. Tercih edildiğinde alt ölçekler araştırmalarda ayrı ayrı olarak kullanılabileceği belirtilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda benlik saygısı ölçmek için ölçeğin ilk 10 maddesi kullanılmıştır.

Ölçeğin kendi değerlendirme biçimine göre 0-6 puan arasında değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan düşük benlik saygısını ifade etmektedir.

0-1 puan: Yüksek benlik saygısını

2-4 puan: Orta benlik saygısını

4-6 puan: düşük benlik saygısı olarak nitelendirilmektedir.

2.3.1.3. Ebeveyn Kabul/red Ölçeği

Ebeveyn kabul ve reddinin değerlendirilmesi amacıyla 1978 yılında Rohner ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. 73 maddelik ölçek 5 alt kategoriden oluşmaktadır. Bunlar;

1-Sıcaklık ve şefkat alt ölçeği (20 madde)

“Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi”. Madde Numaraları: 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26, 29, 33, 36, 40, 43, 47, 50, 54, 55, 57, 58, 60. Bu alt ölçekteki bütün maddeler ters olarak puanlanır.

2- Düşmanlı ve saldırganlık alt ölçeği (15 madde)

“Beni kırmak için elinden geleni yapardı”. Madde Numaraları: 2, 6, 9, 13, 16, 20, 23, 27, 30, 34, 37, 41, 44, 48, 51.

3- İhmal/Kayıtsızlık alt ölçeği (15 madde)

“Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi”.

Madde Numaraları: 3, 7*, 10, 14*, 17, 21*, 24, 28*, 31, 35*, 38, 42*, 45, 49*, 52. Sadece (*) işaretli maddeler ters olarak puanlanır.

4- Ayırışmamış red alt ölçeği (10 madde)

“Beni gerçekten sevmezdi”.

Madde Numaraları: 4, 11, 18, 25, 32, 39, 46, 53, 56, 59 (Salahur, 2010).

5- Kontrol Alt Ölçeği (13 madde)

“Dışarı çıkacağım zaman, eve kesin olarak saat kaçta gerektiğini bana söylerdi”.

Madde Numaraları: 5, 9, 14, 18, 23*, 27, 32*, 36, 41*, 45, 50, 54*, 59. (*) işaretli maddeler ters olarak puanlanmaktadır.

Bu beş alt ölçeğe ait puanların toplamasıyla elde edilen “EKRÖ toplam puanı”, bireylerin ebeveynleri ile ilişkilerinde ne derece kabul ve red algıladıklarının genel bir puanlaması hesaplanmaktadır.

EKRÖ’ de yer alan maddeler “hemen hemen her zaman doğru” 4 puan, “bazen doğru” 3 puan, “nadiren doğru” 2 puan, “hiçbir zaman doğru değil” 1 puan şeklinde dörtlü likert tipi ölçek üzerinden değerlendirilmektedir.

EKRÖ’ nün çocuk ve yetişkin olmak üzere iki ayrı formu mevcuttur. Çocuk EKRÖ 9-17 yaşları arasındaki bireylerin ebeveynleriyle ilişkilerinde algıladıkları kabul ve reddi değerlendirirken, Yetişkin EKRÖ 17 yaş ve üzerindeki bireylerin çocukluk döneminde ebeveynleriyle ilişkilerinde algıladıkları kabul ve red algısını değerlendirmektedir. Her iki formda aynı maddeler yer alırken zaman kipi açısından farklılık göstermektedir. Çocuk EKRÖ’ nün maddeleri şimdiki zaman kipi olarak ifade edilirken Yetişkin EKRÖ’ de aynı maddeler di’li geçmiş zaman kipi kullanılarak yazılmıştır. EKRÖ anne ve baba için ayrı ayrı doldurulmaktadır.

1987 yılında ölçeğe yönelik kabul ve reddin yanı sıra algılanan “ebeveyn kabulü” nü de ikinci bir boyut olarak eklemiştir. 13 maddeden oluşan kontrol alt ölçeğinin eklenmesiyle birlikte EKRÖ “Ebeveyn Kabul/red Ölçeği (EKRÖ/K) olarak adlandırılmıştır. Kontrol boyutu iki uçlu olup bir ucunda “aşırı izin vericilik” yer alırken diğer ucunda ise “aşırı kısıtlayıcılık” yer almaktadır. Kontrol alt ölçeği EKRÖ’ den bağımsız olarak değerlendirilir. Ölçekten alınabilecek toplam puanlar 13-52 arasında değişmektedir. Toplam puanın 13-26 arasında olması “düşük kontrol”, 27-39 arasında olması “ılımlı kontrol”, 40-45 arasında olması “sıkı kontrol” ve 46-52 arası olması ise “katı kontrol” olarak değerlendirilir.

EKAR Kuramı’ndaki ölçekler 30’dan fazla dilde çevirisi yapılmış ve 60 ülkede 400’den fazla araştırmada kullanılmıştır. Ülkemizdeki geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Varan (2003) tarafından yapılmış ve elde edilen bulgular ölçeğin ülkemizdeki çocuk ve yetişkinlerin ebeveyn kabul/red ve kontrol algılarını geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirdiğini kanıtlamıştır.

2.3.1.4. Kişisel Bilgi Formu

On sekiz yaşından önce evlendirilen kadınların psikolojik iyi oluşlarını, benlik saygılarını ve ebeveyn kabul/red tutumlarını etkilediği düşünülen bazı sosyo-demografik değişkenlere ait verilerin elde edilmesi amacıyla “Kişisel bilgi formu” hazırlanmıştır. Formda Türk toplumunda 18 yaşından önce evlendirilen kadınların anne-baba öğrenim durumu, ailenin türü, yaşamının çoğunu nerde geçirdiği ve ekonomik düzeyine ilişkin sorulara yer verilmiştir.

2.3.2. Uygulama

Araştırmanın verileri, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Ebeveyn Kabul/Red Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu Kullanılarak elde edilmiştir. Gerekli izinler alındıktan sonra kararlaştırılan gün ve saatte gerçekleştirilmiştir.

Herhangi bir zaman kısıtlamasının yapılmadığı her uygulama, 30-40 dakika arasında değişen bir zaman diliminde gerçekleştirilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verilerinin toplanmasından sonra, “Psikolojik İyi Oluş Ölçeği”, “Benlik Saygısı Envanteri”, “Ebeveyn Kabul/red Ölçeği” puanlanmıştır. Ölçeklerde eksik veya hatalı doldurulan test bulunmadığı için araştırmaya dâhil edilmeyen ölçek ya da form olmamıştır. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesi için SPSS paket programı kullanılmış ve analiz sonuçlarının anlamlılığı 0.5 düzeyinde değerlendirilmiştir.

Verilerin yorumlanmasında Kişisel Bilgi Formu’ndaki sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda örneklem grubunun genel yapısı tanıtıcı frekans ve yüzde değerleri belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin istatistiksel çözümlemeleri sonucunda ulaşılan bulgular ve bu bulgulara yönelik yorumlara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar her boyut için ayrı ayrı verilmiştir.

Tablo 3.1. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Yaşamının Büyük Bölümünü Nerde Geçirdiği Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri

Yaşamının Büyük Bölümünü Nerde Geçirdi	f	%
Büyükşehir	85	42,5
İl	45	22,5
İlçe	50	25
Köy/kasaba	20	10
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin ikincisi 18 yaşından önce evlendirilen kadınların yaşamlarının büyük bölümünü nerede geçirdiği değişkenidir. Tablo 1'den de anlaşılabacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kadınların 85'i (%42,5) yaşamının büyük bir kısmını büyükşehirde geçirdiğini, 45'i (%22,5) yaşamının büyük bir kısmını şehirde geçirdiğini, 50'si (%25) yaşamının büyük bir kısmını ilçede geçirdiğini, 20'si (%10) yaşamının büyük bir kısmını köy/kasabada geçirdiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.2. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eğitim Düzeyi	f	%
Okur-yazar değil	90	45
Okur-yazar	32	16
İlkokul	60	30
Ortaokul	10	5
Lise	6	3
Üniversite+	2	1
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin üçüncüsü eğitim düzeyi değişkenidir. Tablo 2’den de anlaşılabacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 90’ı (%45) okur-yazar olmadığını, 32’si(%16) okur-yazar olduğunu, 60’ı (%30) ilkokul bitirdiğini, 6’sı (%3) lise bitirdiğini, 2’si(%1) üniversite bitirmiş olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.3. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Annelerinin Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Anne Eğitim Seviyesi	f	%
Okur-yazar değil	163	81,5
Okur-yazar	26	13
İlkokul	8	4
Ortaokul	3	1,5
Lise	0	0
Üniversite+	0	0
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin dördüncüsü anne eğitim düzeyi değişkenidir. Tablo 3’ten de anlaşılabacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kadınların 163’ü (%81,5) annelerinin okur-yazar olmadığını, 26’sı (%13) annelerinin okur-yazar

olduğunu,8'i (%4) annelerinin ilkokul bitirdiğini, 3'ü (%1,5) annelerinin ortaokul bitirdiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.4. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Babalarının Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Baba Eğitim Seviyesi	f	%
Okur-yazar değil	70	35
Okur-yazar	50	25
İlkokul	48	24
Ortaokul	21	10,5
Lise	11	5,5
Üniversite+	0	0
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin beşincisi baba eğitim düzeyi değişkenidir. Tablo 4'ten de anlaşılabacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kadınların 70'i (%35) babalarının okur-yazar olmadığını, 50'si(%25) babalarının okur-yazar olduğunu, 48'i (%24) babalarının ilkokul bitirdiğini, 21'i (%10,5) babalarının ortaokul bitirdiğini, 11'i (%5,5) babalarının lise bitirmiş olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.5. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eşlerinin Eğitim Düzeyi Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eşlerinin Eğitim Seviyesi	f	%
Okur-yazar değil	42	21
Okur-yazar	37	18,5
İlkokul	34	17
Ortaokul	41	20,5
Lise	40	20
Üniversite+	6	3
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin altıncısı eşlerinin eğitim düzeyi değişkenidir. Tablo 5’ten de anlaşılacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kadınların 42’si (%21) eşlerinin okur-yazar olmadığını, 37’si (%18,5) eşlerinin okur-yazar olduğunu, 34’ü (%17) eşlerinin ilkokul bitirdiğini, 41’i (%20,5) eşlerinin ortaokul bitirdiğini, 40’ı (%20) eşlerinin lise bitirdiğini, 6’sı (%3) eşlerinin üniversite bitirdiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.6. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Şimdiki Medeni Durum Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Medeni Durumu	f	%
Evli	169	84,5
Boşanmış	31	15,5
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin yedincisi medeni durum değişkenidir. Tablo 6’dan da anlaşılacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kadınların 169’u (%84,5) medeni durumunun evli olduğunu, 31’i (%15,5) medeni durumunun boşanmış olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3.7. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Ekonomik Düzey Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri

Ekonomik Düzey	f	%
Düşük	37	18,5
Orta	148	74
Yüksek	15	7,5
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin sekizincisi ekonomik düzey değişkenidir. Tablo 7’den de anlaşılabacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 37’si (%18,5) ekonomik durumunun düşük olduğunu, 148’i (%74) ekonomik durumunun orta olduğunu, 15’i (%7,5) ekonomik durumunun yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3.8. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların İlk Evlilik Yaşı Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri

İlk evlilik yaşı	f	%
13	23	11,5
14	44	22
15	32	16
16	45	22,5
17	56	28
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin dokuzuncusu ilk evlilik yaşı değişkenidir. Tablo 8’den de anlaşılabacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 23’ü (%11,5) ilk evlilik yaşının 13 olduğunu, 44’ü (%22) ilk evlilik yaşının 14 olduğunu, 32’si (%16) ilk evlilik yaşının 15 olduğunu, 45’i (%22,5) ilk evlilik yaşının 16 olduğunu, 56’sı (%28) ilk evlilik yaşının 17 olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3.9. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eşleriyle Nasıl Tanıştığı Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri

Eşyle Nasıl Tanıştı	f	%
Arkadaşlar tanıştırdı	22	11
Ailem tanıştırdı	155	77,5
Kaçarak evlendik	17	8,5
Diğer	6	3
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin onuncusu eşleriyle nasıl tanıştığı değişkenidir. Tablo 9'dan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 22'si (%11) eşleriyle arkadaşlarının tanıştırdığını, 155'i (%77,5) eşleriyle ailelerinin tanıştırdığını, 17'si (%8,5) eşleriyle kaçarak evlendiklerini, 6'sı (%3) eşleriyle tanışmalarında diğer etkenlerin sebep olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3.10. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Ailelerinin Evliliklerine Onayı Değişkeni Frekans ve Yüzde Değerleri

Ailelerinin Evliliklerine Onayı	f	%
Evet	172	86
Hayır	28	14
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin on birincisi ailelerinin evliliklerine onayı değişkenidir. Tablo 10'dan da anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 172'si (%86) evliliklerinde ailelerinin onayının olduğunu, 28'i (%14) evliliklerinde ailelerinin onayının olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.11. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Çalışıp Çalışmadığı Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Çalışıp Çalışmama Durumu	f	%
Çalışıyorum	43	21,5
Çalışmıyorum	151	75,5
Emekliyim	6	3
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin on beşincisi 18 yaşından önce evlendirilen kadınların çalışıp çalışmama durumu değişkenidir. Tablo 11'den de anlaşılabacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 43'ü (%21,5) çalıştığını, 151'i (%75,5) çalışmadığını, 6'sı (%3) emekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3.12. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Eşlerinin Çalışıp Çalışmama Durumu İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Eşinin Çalışıp Çalışmama Durumu	f	%
Çalışıyor	160	80
Çalışmıyor	17	8,5
Emekli	23	11,5
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin on altıncısı 18 yaşından önce evlendirilen kadınların eşlerinin çalışıp çalışmama durumu değişkenidir. Tablo 12'den de anlaşılabacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 160'ı (%80) eşlerinin çalıştığını, 17'si (%8,5) eşlerinin çalışmadığını, 23'ü (%11,5) eşlerinin emekli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 3.13. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Bugüne Kadar Psikolojik Bir Sorundan Dolayı Bir Uzmanı Başvurduğunuz Oldu mu? Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Uzmanı Başvuru	f	%
Evet	25	12,5
Hayır	175	87,5
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin on sekizincisi bugüne kadar psikolojik bir sorundan dolayı bir uzmanı başvurduğunuz oldu mu değişkenidir. Tablo 13'ten de anlaşılacağı üzere, örneklem grubunu oluşturan kadınların 25'i (12,5) bugüne kadar psikolojik bir sorundan dolayı bir uzmanı başvurusunun olduğunu, 175'i (%87,5) bugüne kadar psikolojik bir sorundan dolayı bir uzmanı başvurusunun olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.14. 18 Yaşından Önce Evlendirilen Kadınların Evliliğiniz süresince yoğun bir korku veya çaresizlik hissettiğiniz bir olay yaşandı mı? Değişkeni İçin Frekans ve Yüzde Değerleri

Yoğun Korku ve/veya Çaresizlik	f	%
Evet	175	87,5
Hayır	25	12,5
Toplam	200	100,0

Araştırmadaki bağımsız (demografik) değişkenleri belirlemek üzere sorulan kişisel bilgilere ilişkin maddelerin on dokuzuncusu evliliğiniz süresince yoğun bir korku veya çaresizlik hissettiğiniz bir olay yaşandı mı? Değişkenidir. Tablo 14'ten de anlaşılacağı üzere örneklem grubunu oluşturan kadınların 175'i (%87,5) evliliği boyunca yoğun korku veya çaresizlik hissettiği bir olay yaşadığını 25'i (%12,5)

evliliği boyunca yoğun korku veya çaresizlik hissettiği bir olay yaşamadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.15. Benlik Saygısı İle Evlilikte Yaşanan Sorun Ve Uzmana Başvurma Arasındaki İlişki

	N	X	Ss	t	p
Benlik saygısı	200	173,48	26,54	2,67	,008
Evlilikte yaşanan sorun ve uzmana başvurma	200	23,78	5,80	2,77	,006

Benlik saygısı ile evlilikte yaşanan sorun ve uzmana başvurma düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında benlik saygısı puan ortalamasının 173,48 olduğu, evlilikte yaşanan sorun ve uzmana başvurma puan ortalamasının 23,78 olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan t testi sonucunda benlik saygısı puan ortalamasının evlilikte yaşanan sorun ve uzmana başvurma puan ortalamasından anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.16. Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki

Psikolojik iyi oluş	N	Ort.	Ss	P
Benlik saygısı				
Düşük	127	96,40	20,60	. 046*
Yüksek	73	37,48	8,64	. 046*

*p>.005

Benlik saygısı ve psikolojik iyi oluş düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı sonuçların olduğu anlaşılmıştır. Tablo 15’te de görüldüğü üzere, yapılan t-testi sonuçlarında psikolojik iyi oluş seviyesi yüksek olan kadınların benlik saygısı seviyelerinin de yüksek olduğu, psikolojik iyi oluş seviyesi düşük olan kadınların benlik saygısı seviyelerinin de düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 3.17. Ebeveyn Kabul Ve Reddi İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki**Veri Tanımlayıcı**

Ebeveyn Kabul/red

	N	Mean	Std. Sapma	Std. Hata	Ortalama için% 95 Güven Aralığı		Min.	Max.
					Alt sınır	Üst Sınır		
Düşük	65	1,5417	,50898	,10389	1,3267	1,7566	1,00	2,00
Orta	62	1,3333	,49237	,14213	1,0205	1,6462	1,00	2,00
Yüksek	73	1,7500	,50000	,25000	,9544	2,5456	1,00	2,00
Total	200	1,5000	,50637	,08006	1,3381	1,6619	1,00	2,00

Varyansların Homojenliğinin Testi

Ebeveyn Kabul/red

	df1	df2	Sig.
,844 ^a	24	167	,677

ANOVA

Ebeveyn Kabul/red

	Kareler toplamı	df	Ortalama	F	Sig.
Gruplar arası	8801,468	33	275,046	,589	,961
Grup içi	78032,727	167	467,262		
Toplam	86834,195	200			

Ebeveyn kabul ve reddi, benlik saygısı açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel anlamda bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$). Grupların homojen olduğu ve normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.

Benlik saygısı ile ebeveynlerine karşı algıladıkları toplam puanlar arasında anlamlı farklar vardır. Benlik saygısı yüksek olan kadınların ebeveynlerine karşı algıladıkları toplam ebeveyn kabul/reddi puanı, benlik saygısı düşük olan kadınların ebeveynlerine karşı algıladıkları toplam ebeveyn kabul/reddi puanından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur. EKRÖ-K Formu'nda belirtildiği üzere puanlar 60'a yaklaştıkça algılanan kabulün, 240'a yaklaştıkça ise algılanan reddin

arttığı belirtilmektedir. Benlik saygısı yüksek olan kadınlar, benlik saygısı düşük olan kadınlara oranla ebeveynleri tarafından daha az kabul algılamaktadır.

Tablo 3.18. Ebeveyn Kabul/Reddi İle Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişki

Model Özeti				
Model	R	R Meydanı	Ayarlanmış R Meydanı	Std. Tahmin Hatası
1	,172 ^a	,029	,025	21,99

a. (Sabit), Psikolojik İyi Oluş

Katsayılar^a					
Model		Standartlaşmamış Katsayılar		Standart Katsayılar	Sig.
		B	Std. Hata		
1	(Constant)	157,568	6,505		,000
	Psikolojik İyi Oluş	,617	,252	,172	,015

a. Bağımlı değişken: Ebeveyn Kabul/red

Psikolojik iyi oluş ile Ebeveyn kabul/reddi arasında doğrusal bir ilişki yoktur ($p>0,05$). Psikoloji iyi oluş ile Ebeveyn kabul/reddi arasında negatif ilişki vardır. Psikolojik iyi oluş, ebeveyn kabul/reddi'ni 0,29 seviyesinde yani % 29 oranında etkilemektedir geri kalan %71 lik kısımda diğer değişkenler etkili olmaktadır.

Tablo 3.19. 18 Yaşından Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Ortalamalarının Anne Eğitim Durumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Anne Eğitim Durumu	N	X	Std. Sapma
Okur-yazar değil	174	30,49	4,64
İlkokul	16	31,09	4,65
Lise	7	33,00	5,01
Üniversite	3	24,87	6,27
Toplam	200	29,86	5,14

Tablo 19 incelendiğinde anne eğitim durumlarına göre annesi okur-yazar olmayan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 30.49, annesi ilkokul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 31.05, annesi lise mezunu olan kadınların puan ortalamaları 33.00, annesi yüksek okul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 24.87 olarak tespit edilmiştir.

Erken yaşta evlendirilen kadınların benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanların anne eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla varyans analizi uygulanmıştır ve tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 3.20. 18 Yaşından Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Ortalamalarının Anne Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin T Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	T	P
Gruplar arası	625,923		208,974	8,953	,001
Grup içi	472,797		11,238		P<0,05
Toplam	1,098.72		220.212		

Tablo 20 incelendiğinde anne eğitim durumlarına göre annesi okur-yazar olmayan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 30.49, annesi ilkokul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 31.05, annesi lise mezunu olan kadınların puan ortalamaları 33.00, annesi yüksek okul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 24.87 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3.21. 18 Yaşından Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Ortalamalarının Baba Eğitim Durumlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Baba Eğitim Durumu	N	X	Std. Sapma
Okur-yazar değil	69	30.46	4.51
İlkokul	49	29.94	4.79
Lise	67	31.05	6.28
Üniversite	15	18.87	3.27
Toplam	200	27,.8	4.71

Tablo 21 incelendiğinde baba eğitim durumlarına göre babası okur-yazar olmayan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 30.46, babası ilkokul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 29.94, babası lise mezunu olan

kadınların puan ortalamaları 31.05, babası yüksek okul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 18.87 olarak tespit edilmiştir.

Erken yaşta evlendirilen kadınların benlik saygısı ölçeğinden aldıkları puanların baba eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla varyans analizi uygulanmıştır ve tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 3.22. 18 Yaşından Evlendirilen Kadınların Benlik Saygısı Ortalamalarının Baba Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşmasına İlişkin T Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	T	P
Gruplar arası	65,862	5	16,931	1,372	,186
Grup içi	863,32	195	26,081		
Toplam	929,182	200	21,506		

Tablo 22 incelendiğinde baba eğitim durumlarına göre babası okur-yazar olmayan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 30.46, babası ilkokul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 29.94, babası lise mezunu olan kadınların puan ortalamaları 31.05, babası yüksek okul mezunu olan kadınların benlik saygısı puan ortalamaları 18.87 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların benlik saygısı ölçeği ve sosyo-demografik kişisel veriler arasındaki ilişkiyi belirlemek için bu puanlara uygulanan korelasyon tekniği sonuçları tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 3.23. Benlik Saygısı ve Sosyo-demografik Alt Boyutlarına Ait Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Boyutlar Arasındaki Korelasyon Değerleri

Araştırmaya katılan ve 18 yaşından önce evlendirilen kadınların Rosenberg Benlik saygısı ölçeği ve kişisel veri formundaki bilgiler arasındaki ilişkileri belirlemek için bu puanlara uygulanan korelasyon tekniği sonuçları tablo 23'te sunulmuştur.

	X	Std. Sapma	1	2	3	4	5	6
1. Benlik saygısı	29,50	6,14	-					
2.Nerede yaşadığı	23,14	5,42	,368**	-				
3.Evlilik süresi	19,15	4,13	,268**	,449**	-			
4.Ev mevcudu	20,12	5,35	,297**	,373**	,308**	-		
5.Medeni durumu	22,13	5,40	,453**	,415**	,368**	,497**	-	
6.Aylık gelir	20,67	5,57	,255**	,403**	,321**	,272**	,261**	-

Benlik saygısı ölçeğinden alınan puanlar ile sosyo-demografik kişisel bilgi formunda yer alan; yaşamının büyük çoğunluğunu nerede geçirdiği, evlilik süresi, ev mevcudu, şimdiki medeni durumu ve aylık gelir alt ölçeklerine ilişkin puanlar arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular kişisel bilgi formundaki alt boyutların her birinden alınan puanlar yükseldikçe benlik saygısı ölçeğinden alınan puanların da yükseldiğini ortaya koymaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

4. Tartışma

Bu araştırmayı 18 yaşından önce evlendirilmiş kadınlar oluşturmuştur. Çalışmaya rızası dışında evlendirilmiş olan toplam 200 kadın alınmış; örneklem gönüllülük esasına göre ve rastgele seçim yöntemi ile oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak hazırlanan bir sosyo-demografik kişisel bilgi formunun Psikolojik İyi Oluş Envanteri, Ebeveyn Kabul/Red Ölçeği ve Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri kullanılmıştır.

Araştırma sonunda psikolojik iyi olma hali ile benlik saygısı arasında pozitif (doğrusal) yönlü anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte erken yaşta evlendirilen kadınların ebeveyn kabul/red ölçeğinde düşük not aldığı yani ebeveynlerine karşı olumsuz tutum sergilediği saptanmıştır.

Türkiye’de 18 yaşından önce gerçekleştirilen evliliklerin nedenlerine baktığımızda geleneksel toplum yapısıyla, kültürel yapıyla ve bu uygulamaları normal gösteren zihniyet yapısının etkili olduğunu görmekteyiz (Aydemir, 2011).

Gelişmekte olan Yeni Türkiye’de bu tarz uygulamaların görülmediği, toplumsal sorunların en az seviyeye indirildiği, genç nesillerin geleceğe dair umutlarının bitmediği, bilim ve teknik alanında fırsatların verildiği yeni bir yapılanma mücadelesi verilmelidir.

Kurum ve kanunlar arasında erken evliliklere getirilen yasaklar tek bir başlık altında, kesin ve net bir şekilde yasağı belirtir nitelikte geliştirilmeli ve uygulanması için her türlü önlemin alınması, cezai işlemlerin aksamadan ve taviz vermeden yerine getirilmesi gereklidir. Yasalar arasındaki uyuşmazlıklar giderilmeli ve 18 yaşından küçük kızların evlendirilmesinin yasaklanması, evlendirilmiş ise sorumluların tespit edilip bu kapsamda alabileceği en ağır ceza ya çaptırılmalıdır. Yasakların ihlali

edilmesi durumunda cezai işlemlerin uygulanmasına yönelik yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir (Aydemir, 2011).

Kadına yönelik şiddet günümüzde bile varlığını devam ettirmekte ve her geçen gün artmaktadır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, namus olgusu olarak görülen kadını yaşamın bütün fırsatlarından mahrum bırakmakta ve ev içi rollere bürünmesini öngörerek onu eve hapsetmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016).

Geçmişte kadın sadece bir doğurganlık aracı olarak görülmekte, aşağılanmakta ve hiçbir söz hakkına sahip değilken günümüzde ise ayrımcılığa, şiddete ve tecavüze maruz kalmaktadır. Kadına yüklenen aile içi roller onu kamusal alandan, bilim ve teknikten uzaklaştırmıştır. İş hayatına, eğitim ve öğretim hayatına katılmasına fırsat verilmeyen kadın zaman içinde saygınlığını ve kendisine olan saygısını yitirmiştir. Bu sebeplerden dolayı günümüzde devlet, yerel yönetimler ve iş çevreleri toplumsal kalkınma ve Yeni Türkiye için bu gibi sorunları yok etmek ve gelişmek için elbirliğiyle ülkemizdeki toplumsal sorunların çözümüne gidilmelidir (Akkaş ve Uyanık, 2016).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda psikolojik iyi oluş ve benlik saygısı arasında anlamlı ilişkinin olduğu ve bununla birlikte erken yaşta evlendirilen kadınların ebeveyn kabul/red ölçeğinde düşük not aldığı yani ebeveynlerine karşı olumsuz tutum sergilediği saptanmıştır. Form doldurma esnasında gözlemlenen kadınların çoğu ebeveyn kabul/red ölçeğini cevaplarırken anne-babalarıyla ilgili olumsuz yorumlarda bulunduğu dikkat çekmiştir. Veri ve yöntemler literatüre uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, erken yaşta evlendirilen kadınlarının psikolojik iyi oluş seviyeleri ile benlik saygısı düzeyleri arasında ve ebeveyn kabul/red düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Erken yaşta evlendirilen kadınların psikolojik iyi oluş düzeyi ile ebeveyn kabul/red tutumları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamış, psikolojik iyi oluş düzeyi ve ebeveyn kabul/red değişkenleri açısından anlamlı bir fark yaratmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında Araştırmada elde edilen veriler çerçevesinde çocuk yaşta evlendirilen kadınların yaşadığı psikolojik sorunların önüne geçmek için psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sağlanması, uzman kadrolarına yer verilmesi ve konuya dair rehberlik çalışmalarının gerçekleştirilmesi gereklidir.

Kadına yönelik şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının önüne geçebilmek veya en az seviyeye indirgeyebilmek için aşağıdaki öneriler önem arz etmektedir.

Ülkemizde halen varlığı sürdüren ve zorla gerçekleştirilen erken yaş evliliklerinin hangi alanlarla ilişkili olduğu tespit edilmeli ve alanlara dikkat edilerek en ince ayrıntısına kadar incelenmeli ve yeniden yapılandırılmalıdır.

Erken evliliklerin sık görüldüğü bölgelerde eğitim koşulları sağlanmalı ve Milli Eğitim Bakanlığı personellerine bu devamlılığın sağlanması konusunda sorumluluk verilmeli ve denetimlerin sürekliliğinin sağlanmalıdır.

Erken yaş evlilikleri bir tek sebepten dolayı gerçekleşmemektedir. Bu tarz uygulamaların görüldüğü bölgeler sosyal, ekonomik, sağlık ve kültürel anlamda

analiz edilerek sorunlara sebep olan dinamikler tespit edilmeli ve bölgesel politika uygulanarak çözüm yolları geliştirilmelidir.

Erken yaş evlilikleri bir gelenek halinde devamlılığını sürdürdüğü için normal gösterilen kültürel değerlerden ayrılması gerekir. Kültürel sistemlerin değiştirilmesi için toplumsal ve çok yönlü yenilikler hedeflenmelidir. Erken yaş evliliklerinin sık görüldüğü bölgelerde siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda yatırımların yapılması ve mücadele yöntemlerinin etkili olması önem teşkil etmektedir.

Erken yaş evlilikleri uzun yıllar boyunca sosyo-kültürel bir sorun olarak varlığını sürdürmekle birlikte yoksullukla birlikte gelişen bir cinsel eğitimsizlik sorunudur. Bu sorun ailelerin refah seviyesini arttırmadan ve sosyal devlet anlayışı oluşturulmadan sadece gönüllü kuruluşların yürüttükleri sınırlı projelerle azaltılmayacak kadar büyük bir konudur. Geliştirilen projeler devlet projesi niteliği taşımalı ve devlet desteğinde yürütülmelidir.

Erken evlilikleri azaltılması için eğitim seviyesinin yükseltilmesi gereklidir. Her ne sebeple olursa olsun eğitim hayatından mahrum bırakılan bireyler için eğitim programları geliştirilmeli ve katılım oranının artırılması için kampanyalar düzenlenmelidir.

Çocukların eğitim ve öğretimlerini tamamlamasına engel olan zihniyeti taşıyan ebeveynler tespit edilmeli ve caydırıcı önlemler, cezai işlemler gerçekleştirilmelidir.

Eğitim çağındaki çocuklar için erken yaşta evlenmenin sakıncalarının anlatıldığı konular müfredata eklenmeli ve bu konuların ebeveynlere ulaşması sağlanmalıdır.

Sivil toplu örgütlerinin geliştirilmesi, sosyal ve ekonomik yönden desteklenmeli, denetlenmeli ve amaca yönelik çalışmaların sürekli bir şekilde devam etmesi sağlanmalıdır.

Toplum liderleri, kamu çalışanları, sosyal çalışanlar ve tüm kurum ve kuruluşlar ile işbirliği sağlanmalı, sorunla ilgili ulusal anlamda iyileştirici çalışmalar yürütülmelidir.

Erken evliliklere karşı mücadele ve bireylere destek konusunda psikologlar, pedagoglar, sosyologlar ve sosyal hizmet uzmanları ile amaca yönelik hizmet birimleri oluşturulmalı, personellere hizmet içi eğitim programları uygulanmalı ve her bölgede örgütlü bir şekilde istihdam edilmelidir.

KAYNAKÇA

- “Aile Yapısı Araştırması 2006”, T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2011.
- Acemoğlu, H., Ceylan, A., Saka ve Ertem, M. (2005). Diyarbakır'da erken yaş evlilikleri. *TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2, 115-20.
- Ayaz, M., Ayaz, A. B., ve Soylu, N. (2012). Çocuk ve Ergen Adli Olgularda Ruhsal Değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 33-40.
- Akıntürk, . 59, Tekinay, S.S. Türk Aile Hukuku, 7. Bası, İstanbul 1990, s. 69.
- Aydemir, E. (2011). Evlilik mi evcilik mi? Erken ve zorla evlilikler çocuk gelinler. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu,(11-08).
- Aydemir, Evlilik mi Evcilik mi?, Uluslar Arası Stratejik Araştırma Kurumu, Usak Sosyal Araştırmalar Merkezi, Ankara, 2011.
- Adams, J.f. (1995). Ergenliği anlamak. J.F. Adams (Ed) Ergenliği anlamak (13-47) (Çev. A. Dönmez) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayınevi.
- Bolu İl İnsan Hakları Komisyonu Erken Yaş Evlilikleri Raporu, (2009).
- Cinsel Sağlık ve Üreme Sağlığı Araştırması. Ankara: Nüfus Bilim Derneği ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu.
- Çakmak, D. (2009). Türkiye’de çocuk gelinler. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 20-1.
- Çakmak, D. (2009).Türkiye’de Çocuk Gelinler, (2014).
- Çocuk Evliliği ve Hukuk, UNICEF, (New York: 2008), s.36.
- Çocuk haklarına dair sözleşme (20 Kasım 1989). Birleşmiş milletler genel kurulu.
- Çuhadaroglu ÇF: XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi (serbest bildiri). Çukurova Uni. Tıp Fak. Ekim 1985. s.107-108.

Çuhadaroglu F: Adolesanlarda benlik saygısı. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Psikiyatri AD, Ankara, 1986.

Çuhadaroglu, F., Canat, S., Kılıç, E., Şenol, S., Rugancı, N., Öncü, B., Hoşgör, A.G.,

Işıklı, S., Avcı, A. (2004). Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları, Ankara.

Dereboy F.İ. (1993). Kimlik Bocalaması: Anlamak, Tanımak, Ele Almak, Malatya, 1993.

Dokgöz H, Bilgin NG, Kar H ve ark. (2008) Çocuk cinsel istismarına yaklaşımda çocuk psikiyatrisi değerlendirmesinin önemi. *Adli Psikiyatri Dergisi* 5(1): 37-41.

Diren Çakmak, “Türkiye’ de Çocuk Gelinler”, Birinci Hukukun Gençleri Sempozyumu Hukuk Devletinde Kişisel Güvenlik, Bildiri Tam Metinler E-Kitabı(www.umut.org.tr/HukukunGencleri/TamMetinlerSunular/DirenCakmak.pdf), 20-21 Mart 2009, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara, Türkiye.

“Evlenmek İçin Çok Küçük: Çocuk Gelinlerin Gizli Dünyası”, National Geographic Türkiye, Haziran 2011, s.142.

Elmacı, Nuran ve Melikşah Ertem (2010). “Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Kızların Erken Yaş Evliliklerinin Sosyal ve Kültürel Temelleri”. *Prof. Dr. Orhan Türkdoğan’a Armağan: Sosyoloji Yazıları* 2. Ed. N. Güngör-Ergan, E. Burcu, B. Şahin. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yay. 223-233.

“Erken ve Zorla Evlilikler” Uçan Haber, sayı 26, Ankara 2010.

Harter S. Çocuk psikolojisinin el kitabı: Toplumsallaşma, kişilik ve sosyal gelişme. Kendi sistemindeki gelişimsel bakışlar. In Heatherington EM (editör). New York: Wiley, 1983: 275-386.

- Harter S. (1993). "Çocuklarda ve Ergenlerde Düşük Benlik Saygısı Nedenleri ve Sonuçları". Benlik Saygısı: Düşük Öz-Yön Bulmaca R.F. Baumeister (ed.). New York: Plenum Press.
- Harter S. 1983). "Benlik Saygısının Geliştirilmesi". Çocuk Psikolojisi El Kitabı: Sosyal Kişilik Gelişimi. M. Hetherington'da (ed.). New York: Wiley.
- Harter S. Çocuk psikolojisinin el kitabı: Toplumsallaşma, kişilik ve sosyal gelişme. Kendilik sistemi üzerinde gelişimsel bakışlar. In Heatherington EM (editör). New York: Wiley, 1983: 275-386.
- İçağasıoğlu Çoban, Arzu (2009). "Adölesan Evlilikleri". *Aile ve Toplum* 4(16): 37-51.
- İ. Akkaş, Z. Uyanık / Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi 6 (1) 2016 s.32-42.
- Kayar, Yılmaz, H., Çocuk Hakları Sözleşmesi, <http://www.turkhukuksitesi.com/.php=5719>
- Keskin, D. (2011). Küçük Yaşta Evlenmenin Müeyyidesi. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi XV(4):65-83.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Kuzgun Y. Ana-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, Ankara 1972.
- Kütük, S. (2012). Adölesan Gebelik Riskleri ve Sorunları Türk Aile Hekimi Dergisi. 16:31-S34.
- Khaleque, A., & Rohner, R P. "Algılanan kişisel kabul ve algılanan psikolojik değişiklikler: Kültürlerarası farklılıkların araştırılmasının analizi" Evlilik ve Aile Evliliği Dergisi, 64, 54-64, (2002).
- Mihçioğur ve ark., (2010). Sağlık ve Topum Yıl:20, Sayı: 1 Ocak-Mart 2010.

- Nadir, Ural (2012). 'Erken ve Zorla Evliliklerin Çocuk Hakları Temelinde Tartışılması-Çözüm Önerileri'. Uluslar arası Katılımlı Çocuk İhtiyaçları Sempozyumu (18-19 Mayıs 2012) Bildiri Kitabı. Ed. D. Şenol, S. Yıldız, T. Kıymaz, H. Kala. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yay. 565-578.
- Nesne Psikoloji Dergisi (NPD), 2014, Cilt 2, Sayı 3.
- Orçan, Mustafa ve Muhsin Kar (2008). "Türkiye'de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği". *Aile ve Toplum* 4(14): 97-111.
- O'Malley, P.M. & Bachman, J.G. (1983). "Benlik Saygısı: 13-23 Yaş Aralığındaki Değişim ve İstikrar", *Gelişim Psikolojisi*, Cilt: 19, Sayı: 2: 305-314.
- Özcebe, H. ve Biçer, B. K. (2013). Önemli bir kız çocuk ve kadın sorunu: Çocuk evlilikler. *Türk Pediatri Arşivi Dergisi*, 86-93.
- Özcebe, H., Ünalın, T., Türkyılmaz, S. ve Coşkun, Y. (2007). Türkiye Gençlerde.
- Pope, A.M., McHale, S.M. (1988) "Çocuk ve Ergenlerle Benlik Saygısı Artırma". New York: PergamonPress.
- Rother, R.P. "Anlayışlı reddetme, kabul edilme ve reddetme belirtileri:" *Amerikan Psikoloğu*, 59, 830-840, (2004).
- Rohner, R.P. ve Rohner E.C. (1981). Ebeveyn kabul-reddi ve ebeveynlik kontrol: farklı-kültür kodları. *Etnoloji*, 20,3, 245-260.
- Rosenberg M. Toplumun temel döngüsü ve benlik imajı. Princeton, NJ: Princeton Üniversitesi Basını, 1965.
- Rosenberg M: Benlik kavramı. New York, Temel Kitaplar, 1979.
- Saygın, Y., (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sayıl, I., (1997). İnsan gelişimi yaşam boyu gelişim. *Psikiyatri Temel Kitabı*. Cilt 1. C. Güleç ve E. Köroğlu (Ed.) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

- Satılmış, G. ve Seber, S. (1989). Yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin benlik saygısı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 68-73.
- Selen Doğan, “ Kendimizi Kandırmayalım, Bizim Tek Derdimiz Namus!”, içinde *Uçan Haber Dergisi*, Sayı: 26, 2010, s. 16.
- Selen Doğan, “Küçük Yaşta Evlilik Büyük Geliyor!”, *National Geographic Türkiye*, Haziran 2011. , s.154.
- Sezgin, B., Akın, A., "Adolesan Dönemi Üreme Sağlığı, Sağlık ve Toplum - Sağlık ve Toplum Dergisi, Kadın Sağlığı, 8, Sayı, 3-4, sayfa, 27-32, Temmuz-Aralık, 1998 .
- Simmons, R.G., Blyth, D.A. (1987). "Ergenliğe Dönüş: Pubertal Değişimin ve Okul Bağlamının Etkisi". Hawthorn, New York: Gruyler Havayolu şirketi.
- Soylu, Nusret Muhammed Ayaz (2013). "Adli Değerlendirme İçin Küçük Yaşta Evlendirilmiş Kız Çocuklarının Sosyo-Demografik Özellik ve Ruhsal Değerlendirmesi". *Anadolu Psikiyatri Dergisi*14: 136-444.
- Sungurtekin Özkan, M. (2013). Erken Yaşta Evliliklerin Önlenmesi Konusunda Yargının Üstlenebileceği Rol. *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi* 8 (Özel Sayı): 2177-2190.
- Şahin, N.H., Gökler, B, Şahin, N, Erkal, B., Araz, A., Durak Batıgün, A., Gökler, I.ve Yılmaz, B. (2003). Ergen ve Ruhsal Sorunlar: Durum Saptama Çalışması. *Proje Önerisi*, Ankara.
- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk İstismar Ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Temel, Z. F. ve Aksoy, A. B. (2010). Ergen ve Gelişimi -Yetişkinliğe İlk Adım. Nobel Yayınları.
- Tezcan, M (1987). *Kültür ve Kişilik (Psikolojik Antropoloji)*. Ankara: Bilim Yayınları Ltd. Şti.

Torucu, Koçak, B. (1990). “13-14 Yaşındaki Gençlerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi ve Anne-Baba Tutumlarındaki Farklılıkların Belirlenip Benlik Saygısına Etkisinin Araştırılıp, Karşılaştırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Türkiye’de ‘Çocuk Gelin’ Sorunu. *Nesne*, 2 (3), s.27-38.

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunun 13/05/2009 erken yaşta evlilikler hakkında inceleme yapılmasına dair raporu:13-17, Can M, Öncül S, Deşdemir A, (yazarlar). Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2012.

UNICEF Türkiye, Erken Evlilikler, Uçan Haber Ocak 10, Özel Sayı Erken ve Zorla Evlilikler, 2010.

Uluocak Ş., Gökulu G., Bilir O., Karacık N. E., Özbay D. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet, Edirne: Paradigma Akademi.

Yapıcı, A., (2007). Ruh sağlığı ve din, psiko-sosyal uyum ve dindarlık, Karahan Kitapevi, Adana.

Yavuzer, H., (1993). Çocuk Psikolojisi 9. Basım İstanbul: Remzi Kitapevi A.Ş.

Yörükoğlu, A. (1993). “Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar”. 8.Baskı, İstanbul: Özgür Yayınları.

Yüksekkaya, Y., (1995) ‘Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi’, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İzmir, 1995.

EKLER

Ek 1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Aşağıda katılıp ya da katılamayacağınız 8 ifade vardır. 1–7 arasındaki derecelendirmeyi kullanarak, her bir madde için uygun olan cevabınızı belirtiniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle katılmıyoru m	Katılmıyoru m	Biraz katılmıyoru m	Kararsız m	Biraz katılıyoru m	Katılıyoru m	Kesinlikle katılıyoru m

1. Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum
2. Sosyal ilişkilerim destekleyici ve tatmin edicidir
3. Günlük aktivitelerime bağlı ve ilgiliyim
4. Başkalarının mutlu ve iyi olmasına aktif olarak katkıda bulunurum
5. Benim için önemli olan etkinliklerde yetenekli ve yeterliyim
6. Ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat yaşıyorum
7. Geleceğim hakkında iyimserim
8. İnsanlar bana saygı duyar

Ek 2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

D – 1

MADDE 1

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

MADDE 2

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar bir şeyler yapabilirim.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

5. Kendimde gurur duyacak fazla bir şey bulamıyorum.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

MADDE 3

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

MADDE 4

7. Genel olarak kendimden memnunum.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

MADDE 5

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

MADDE 6

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

A. ÇOK DOĞRU B. DOĞRU C. YANLIŞ D. ÇOK YANLIŞ

D – 2

11. Kendiniz hakkındaki düşünceleriniz değişkenlik gösterir mi, yoksa her zaman aynı mıdır?

A.ÇOKDEĞİŞİR B.ZAMAN ZAMAN DEĞİŞİR C.ÇOK AZ DEĞİŞİR D.HİÇ DEĞİŞMEZ

12. Hiç kendiniz hakkında bir gün bir görüşe, başka bir gün farklı bir görüşe sahip olduğunuzu fark ettiğiniz olur mu?

A. Evet, sık sık olur B. Evet, bazen olur C. Evet, nadiren olur D. Hayır, hiç olmaz

13. Kendim hakkındaki görüşlerimin **çok çabuk** değiştiğini fark ettim.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

14. Kendim hakkında bazı günler olumlu bazı günlerse olumsuz düşüncelere sahip oluyorum.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

15. Şu günlerde kendim hakkındaki görüşlerimi hiçbir şeyin değiştiremeyeceğini düşünüyorum.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

D – 3

16.Başınıza gerçekten bir şey geldiğinde kimse sizin durumunuzla pek ilgilenmeyecektir.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

17. İnsan doğasında yardımlaşma gerçekten vardır.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

18. Dikkatli davranmazsanız insanlar sizi kullanacaklardır.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

19. Bazı kişiler, insanların büyük çoğunluğunun güvenilebilir olduğunu, bazıları ise insanlarla ilişkilerinde çok güvenilemeyeceğini söylerler. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

A. İnsanların çoğuna güvenilebilir.

B. İnsanlarla ilişkilerde çok güvenilemez.

20. İnsanlar daha çok başkalarına yardım etmeye mi, yoksa kendi çıkarlarını düşünmeye mi eğilimlidirler?

A. Başkalarına yardım etmeye

B. Kendi çıkarlarını düşünmeye

D – 4

21. Eleştiriye karşı ne kadar hassassınızdır?

A. Çok fazla hassas

B. Oldukça hassas

C. Az hassas

D. Hassas değil

22. Eleştiri ya da azarlama beni çok fazla incitir.

A. DOĞRU

B. YANLIŞ

23. Yanlış yaptığınız bir şey için biri size güldüğünde veya suçladığında ne kadar rahatsız olursunuz ?

A. Çok fazla

B. Oldukça

C. Rahatsız olmam

D – 5

24. Genelde ne kadar mutlusunuzdur?

A. Çok mutlu

B. Mutlu

C. Pek mutlu değil

D. Çok mutsuz

25. Genelde oldukça mutlu bir kişi olduğumu düşünüyorum.

A. DOĞRU

B. YANLIŞ

26. Genel olarak kendinizi neşeli bir ruh hali içinde mi, yoksa neşesiz bir ruh hali içinde mi hissedersiniz?

A. Çok neşeli bir ruh hali içinde

B. Oldukça neşeli bir ruh hali içinde

C. Ne neşeli ne de neşesiz ruh halinde

D. Oldukça neşesiz ruh halinde

27. Hayattan çok zevk alıyorum.

A. DOĞRU

B. YANLIŞ

28. Ben de mutlu gördüğüm diğer kişiler kadar mutlu olabilmeyi isterdim.

A. DOĞRU

B. YANLIŞ

29. Kendinizi kederli ve karamsar hissettiğiniz olur mu?

A. Çok sık

B. Sık

C. Ara sıra

D. Nadiren

E. Hiçbir zaman

D – 6

30. Çoğu zaman başka bir şey yapmaktansa oturup hayal kurmayı tercih ediyorum.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

31. Bana hayalperest denilebilir.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

32. Zamanımın büyük bir kısmını hayal kurmakla geçiririm.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

33. Gelecekte nasıl bir insan olacağınız konusunda hayal kurar mısınız?

A. Çok sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

D – 7

34. Hiç uykuya dalma ya da uykunun sürekliliği açısından sorunuz oldu mu?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

35. Hiç ellerinizin sizi rahatsız edecek kadar titrediği olur mu?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

36. Hiç sizi rahatsız edecek kadar sinirlendiğiniz olur mu?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

37. Hiç sizi rahatsız edecek kadar çarpıntı hissettiğiniz olur mu?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

38. Hiç sizi rahatsız edecek kadar başınızın içinde basınç hissettiğiniz olur mu ?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

39. Şu sıralarda hiç tırnak yiyor musunuz?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

40. Egzersiz veya çalışma zamanları dışında hiç sizi rahatsız edecek kadar nefes darlığı hissettiğiniz olur mu?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

41. Hiç sizi rahatsız edecek kadar ellerinizde terleme olur mu?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

42. Hiç rahatsız edici baş ağrıları çeker misiniz?

A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

43. Hiç rahatsız edici kâbuslar görür müsünüz?

- A. Sık sık B. Bazen C. Nadiren D. Hiçbir zaman

D – 8

44. Ulusal veya uluslar arası önemli bir konuda görüşünüzü belirttiğinizde birisi size gülerse ne hissedersiniz?

- A. Çok incinirim ve rahatsız olurum. B. Biraz incinirim ve rahatsız olurum.
C. Beni pek fazla etkilemez.

45. Ulusal veya uluslar arası sorunlar tartışıldığında genellikle kötü izlenim bırakacak bir şey söylemektense hiçbir şey söylememeyi tercih ederim.

- A. DOĞRU B. YANLIŞ

46. Toplumsal konularla ilgili tartışmalarda insanları kızdıracak bir şey söylemektense hiçbir şey söylememeyi tercih ederim.

- A. DOĞRU B. YANLIŞ

D – 9

47. Uluslar arası konuları tartışır mısınız?

- A. Pek çok B. Oldukça C. Çok az D. Hiçbir zaman

48. Arkadaşlarınızla birlikte uluslar arası konuları tartıştığınız zaman tutumunuz nasıl olur?

- A. Sadece dinlerim B. Arada bir görüş bildiririm
C. Konuşmaya eşit oranda katılırım D. Diğerlerini ikna etmeye çalışırım

D – 10

49. Siz 10 – 11 yaşlarınızdayken **anneniz** arkadaşlarınızı tanır mıydı?

- A. Hepsini tanırdı B. Çoğunu tanırdı
C. Bazılarını tanırdı D. Hemen hemen hiçbirini tanımazdı

50. Bu dönemde **babanız** arkadaşlarınızı tanır mıydı?

- A. Hepsini tanırdı B. Çoğunu tanırdı
C. Bazılarını tanırdı D. Hemen hemen hiçbirini tanımazdı

51. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **iyi** olduğunda **anneniz** çoğu zaman ilgilenmezdi.

- A. DOĞRU B. YANLIŞ

52. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **iyi** olduğunda **babanız** çoğu zaman ilgilenmezdi.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

53. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **kötü** olduğunda **anneniz** çoğu zaman ilgilenmezdi.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

54. 5. – 6. sınıflardayken karneniz **kötü** olduğunda **babanız** çoğu zaman ilgilenmezdi.

A. DOĞRU B. YANLIŞ

55. Sizce diğer aile bireyleri sizin söylediğiniz şeylerle ne kadar ilgilenirler?

A. Çok ilgilenirler B. Oldukça ilgilenirler C. İlgiilenmezler

D – 11

56. Büyümekte olduğunuz dönemde babanızın en çok tuttuğu çocuğu kimdi?

A. Ben B. Ağabeyim C. Ablam D. Erkek kardeşim
E. Kız kardeşim F. Bildiğim kadarıyla çok tuttuğu birisi yoktu

57. Bu dönemde babanız arkadaşlarınızı tanır mıydı?

A. Hepsini tanırđı B. Çoğunu tanırđı
C. Bazılarını tanırđı D. Hiçbirini tanımazdı

58. Anne ve babanızın hangisi ile daha rahat konuşabiliyorsunuz?

A. Babamla çok daha fazla B. Babamla biraz daha fazla
C. Her ikisi ile eşit oranda D. Annemle biraz daha fazla
E. Annemle çok daha fazla

59. Anne ve babanızın hangisi sizi daha çok över?

A. Babam çok daha fazla B. Babam biraz daha fazla
C. Her ikisi eşit oranda D. Annem biraz daha fazla
E. Annem çok daha fazla

60. Anne ve babanızın hangisi size daha çok şefkat gösterir?

A. Babam çok daha fazla B. Babam biraz daha fazla
C. Her ikisi eşit oranda D. Annem biraz daha fazla
E. Annem çok daha fazla

61. Anne ve babanız anlaşamadıkları zaman siz genellikle hangisinden yana olursunuz?

- A. Çok daha fazla olarak babamdan yana B. Biraz fazla olarak babamdan yana
C. Eşit oranda her ikisinden yana D. Biraz fazla olarak annemden yana
E. Çok daha fazla olarak annemden yana

D – 12

62. Yalnız bir insan olmaya eğilimli misinizdir?

- A. Evet B. Hayır

63. İnsanların çoğu sizin nasıl bir kişi olduğunuzu bilirler mi, yoksa çoğunun sizi gerçekten tanımadıklarını mı düşünürsünüz?

- A. Çoğu benim nasıl biri olduğumu bilir.
B. Çoğu gerçekten beni tanımaz.

PUANLAMA

D – 1	D – 2	D – 3	D – 4	D – 5	D – 6	D – 7	D – 8	D – 9	D – 10	D – 11	D – 12

Ek 3. Ebeveyn Kabul/red Ölçeği

Cevaplarınızı, çocukken annenizden beklediğiniz davranışlara göre değil,
annenizin size gerçekte gösterdiği davranışlara göre verin.

Lütfen her soruyu cevaplayın.

ANNEM	Hemen Her zaman Doğru	Hemen Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
1. Benim hakkında güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2. Kötü davrandığımda bana söylenir veya beni azarlardı.	☐	☐	☐	☐
3. Sanki ben hiç yokmuşum gibi davranırdı.	☐	☐	☐	☐
4. Beni gerçekten sevmezdi.	☐	☐	☐	☐
5. Neleri yapıp, neleri yapamayacağımı kesin olarak anladığımdan emin olmak isterdi.	☐	☐	☐	☐
6. Planlarımız hakkında benimle konuşur ve benim söyleyeceklerimi de dinlerdi.	☐	☐	☐	☐
7. Onun sözünü dinlemediğim zaman beni başkalarına şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
8. Benimle yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
9. Dışarıya çıkacağım zaman, eve kesin olarak saat kaçta dönmem gerektiğini bana söylerdi.	☐	☐	☐	☐
10. Arkadaşlarımı eve çağırman için beni cesaretlendirir ve onların güzel vakit geçirmesi için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
11. Benimle alay eder ve dalga geçerdi.	☐	☐	☐	☐
12. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
13. Kızdığı zaman bana bağırırdı.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Hemen Her zaman Doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
14. Bana sürekli olarak nasıl davranmam gerektiğini söylerdi.	☐	☐	☐	☐
15. Benim için önemli olan şeyleri ona anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
16. Bana karşı sert davranırdı.	☐	☐	☐	☐
17. Onun etrafında olmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
18. Bir çok kuralın olması ve kurallara uyulması gerektiğine inanırdı.	☐	☐	☐	☐
19. Bir şeyi iyi yapuşımda, kendimle gurur duymamı sağlardı.	☐	☐	☐	☐
20. Hakketmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
21. Benim için yapması gereken şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
22. Beni büyük bir başbelası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐
23. Bana dilediğim kadar özgürlük tanırdı.	☐	☐	☐	☐
24. Beni başkalarına överdi.	☐	☐	☐	☐
25. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
26. Sağlıklı ve doğru şeyleri yememe çok dikkat ederdi.	☐	☐	☐	☐
27. Bir şeyi nasıl yapmam gerektiğini bana en ince ayrıntısına kadar söylerdi.	☐	☐	☐	☐
28. Benimle sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşurdu.	☐	☐	☐	☐
29. Bana hemen kızardı.	☐	☐	☐	☐
30. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Her zaman Doğru	Hemen Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
31. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
32. İstedğim her yere, ona sormadan gümeme izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
33. Hak ettiğim zaman bana güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
34. Çabuk parlar ve öfkesini benden çıkarırdı.	☐	☐	☐	☐
35. Arkadaşlarının kim olduğuyla yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
36. Bana ne söylendiyse, aynen öyle davranmamda ısrar ederdi.	☐	☐	☐	☐
37. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
38. Bana bir sürü kırıcı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
39. Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
40. Başım derde girdiğinde, hatanın bende olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
41. Dilediğim her akşam dışarı çıkmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
42. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
43. Onun sinirine dokunduğumu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
44. Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
45. Yaptığım her şeye karışmak isterdi.	☐	☐	☐	☐
46. İyi davrandığım zaman benimle ne kadar gurur duyduğunu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
47. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Hemen Her zaman Doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
48. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
49. Şayet kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
50. Bana yapmam için bazı işler verir ve o işler bitene kadar başka hiçbir şey yapmama izin vermezdi.	☐	☐	☐	☐
51. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
52. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
53. Benimle zaman geçirmekten hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
54. Canım ne isterse yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
55. Korktuğunda ya da birşeye canım sıkıldığında, bana yardım etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
56. Kötü davrandığım zaman beni arkadaşlarımla önünde utandırırdı.	☐	☐	☐	☐
57. Benden uzak durmaya çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
58. Benden şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐
59. Yaptığım herşeyi kontrol etmek isterdi.	☐	☐	☐	☐
60. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
61. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
62. Bir plan yaparken benim de ne istediğıme önem verirdi.	☐	☐	☐	☐
63. Benim için önemli olan şeyleri, kendisine zorluk çıkarsa da, yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Her zaman Doğru	Hemen Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
64. Diğer çocukların benden daha akıllı ve uslu olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
65. Bakmaları için beni hep başkalarına bırakırdı.	☐	☐	☐	☐
66. Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
67. Yaptığım şeylerle ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
68. Canım yandığında veya hasta olduğumda kendimi daha iyi hissetmem için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
69. Kötü davrandığım zaman benden ne kadar utandığını söylerdi.	☐	☐	☐	☐
70. Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
71. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐
72. Kötü davrandığım zaman beni utandırır veya suçlu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
73. Beni mutlu etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐

Yetişkin EKRÖ/K: Baba

© Ronald P. Rohner, 1969, 1997

Şimdi aynı testi babanız için doldurmanızı rica ediyoruz. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyun ve okuduğunuz cümlelerin,

siz çocukken

babanızın

size karşı göstermiş olduğu davranışları

ne kadar iyi anlattığını düşünün.

* * * * *

Lütfen her soruyu cevaplayın.

Cevaplarınızı,

çocukken babanızdan beklemiş olduğunuz davranışlara göre değil,

babanızın

size gerçekte göstermiş olduğu davranışlara göre verin.

BABAM	Hemen Hemen Her zaman Doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
1. Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2. Kötü davrandığımda bana söylenir veya beni azarlardı.	☐	☐	☐	☐
3. Sanki ben hiç yokmuşum gibi davranırdı.	☐	☐	☐	☐
4. Beni gerçekten sevmezdi.	☐	☐	☐	☐
5. Neleri yapıp, neleri yapamayacağımı kesin olarak anladığımdan emin olmak isterdi.	☐	☐	☐	☐
6. Planlarımız hakkında benimle konuşur ve benim söyleyeceklerimi de dinlerdi.	☐	☐	☐	☐
7. Onun sözünü dinlemediğim zaman beni başkalarına şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Her zaman Doğru	Hemen Her zaman Doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
8. Benimle yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Dışarıya çıkacağım zaman, eve kesin olarak saat kaçta dönmem gerektiğini bana söylerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Arkadaşlarımı eve çağırman için beni cesaretlendirir ve onların güzel vakit geçirmesi için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Benimle alay eder ve dalga geçerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Onu rahatsız etmediğim sürece benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Kızdığı zaman bana bağırırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Bana sürekli olarak nasıl davranmam gerektiğini söylerdi.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Benim için önemli olan şeyleri ona anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Bana karşı sert davranırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
17. Onun etrafında olmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bir çok kuralın olması ve kurallara uyulması gerektiğine inanırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
19. Bir şeyi iyi yaptığımda, kendimle gurur duymamı sağlardı.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Hakketmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐	☐
21. Benim için yapması gereken şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐	☐
22. Beni büyük bir başbelası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐	☐
23. Bana dilediğim kadar özgürlük tanırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
24. Beni başkalarına överdi.	☐	☐	☐	☐	☐

	Hemen Hemen Her zaman Doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değ
25. Kızdığı zaman beni çok kötü cezalandırırdı.	☐	☐	☐	☐
26. Sağlıklı ve doğru şeyleri yememe çok dikkat ederdi.	☐	☐	☐	☐
27. Bir şeyi nasıl yapmam gerektiğini bana en ince ayrıntısına kadar söylerdi.	☐	☐	☐	☐
28. Benimle sıcak ve sevgi dolu bir şekilde konuşurdu.	☐	☐	☐	☐
29. Bana hemen kızardı.	☐	☐	☐	☐
30. Sorularımı cevaplayamayacak kadar meşguldü.	☐	☐	☐	☐
31. Benden hoşlanmıyor gibiydi.	☐	☐	☐	☐
32. İsteddiğim her yere, ona sormadan gitmeme izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
33. Hak ettiğim zaman bana güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
34. Çabuk parlar ve öfkesini benden çıkarırdı.	☐	☐	☐	☐
35. Arkadaşlarımla kim olduğuyla yakından ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
36. Bana ne söylendiyse, aynen öyle davranmamda ısrar ederdi.	☐	☐	☐	☐
37. Yaptığım şeylerle gerçekten ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
38. Bana bir sürü kınacı şey söylerdi.	☐	☐	☐	☐
39. Ondan yardım istediğimde benimle ilgilenmezdi.	☐	☐	☐	☐
40. Başım derde girdiğinde, hatanın bende olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
41. Dilediğim her akşam dışarı çıkmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Her zaman Doğru	Hemen Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
42. Bana istenilen ve ihtiyaç duyulan biri olduğumu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
43. Onun sinirine dokunduğumu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
44. Bana çok ilgi gösterirdi.	☐	☐	☐	☐
45. Yaptığım her şeye karışmak isterdi.	☐	☐	☐	☐
46. İyi davrandığım zaman benimle ne kadar gurur duyduğunu söylerdi.	☐	☐	☐	☐
47. Beni kırmak için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
48. Hatırlaması gerekir diye düşündüğüm önemli şeyleri unutturdu.	☐	☐	☐	☐
49. Şayet kötü davranırsam, beni artık sevmediğini hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
50. Bana yapmam için bazı işler verir ve o işler bitene kadar başka hiçbir şey yapmama izin vermezdi.	☐	☐	☐	☐
51. Bana yaptığım şeylerin önemli olduğunu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
52. Yanlış bir şey yaptığımda beni korkutur veya tehdit ederdi.	☐	☐	☐	☐
53. Benimle zaman geçirmekten hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
54. Canım ne isterse yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
55. Korktuğumda ya da birşeye canım sıkıldığında, bana yardım etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
56. Kötü davrandığım zaman beni arkadaşlarımdan önünde utandırırdu.	☐	☐	☐	☐
57. Benden uzak durmaya çalışırdı.	☐	☐	☐	☐
58. Benden şikayet ederdi.	☐	☐	☐	☐

	Hemen Hemen Her zaman Doğru	Bazen Doğru	Nadiren Doğru	Hiçbir Zaman Doğru Değil
59. Yaptığımı herşeyi kontrol etmek isterdi.	☐	☐	☐	☐
60. Benim ne düşündüğüme önem verir ve düşündüklerim hakkında konuşmamdan hoşlanırdı.	☐	☐	☐	☐
61. Ne yaparsam yapayım, diğer çocukların benden daha iyi olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
62. Bir plan yaparken benim de ne istediğime önem verirdi.	☐	☐	☐	☐
63. Benim için önemli olan şeyleri, kendisine zorluk çıkarsa da, yapmama izin verirdi.	☐	☐	☐	☐
64. Diğer çocukların benden daha akıllı ve uslu olduğunu düşünürdü.	☐	☐	☐	☐
65. Bakmaları için beni hep başkalarına bırakırdı.	☐	☐	☐	☐
66. Bana istenmediğimi belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
67. Yaptığım şeylerle ilgilenirdi.	☐	☐	☐	☐
68. Canım yandığında veya hasta olduğumda kendimi daha iyi hissetmem için elinden geleni yapardı.	☐	☐	☐	☐
69. Kötü davrandığım zaman benden ne kadar utandığını söylerdi.	☐	☐	☐	☐
70. Beni sevdiğini belli ederdi.	☐	☐	☐	☐
71. Bana karşı yumuşak ve iyi kalpliydi.	☐	☐	☐	☐
72. Kötü davrandığım zaman beni utandırır veya suçlu hissettirirdi.	☐	☐	☐	☐
73. Beni mutlu etmeye çalışırdı.	☐	☐	☐	☐

Ek 4. Kişisel Bilgi Formu

1-Yaşınız?

2-Yaşamınızın büyük bölümünü nerede geçirdiniz?

☐ Büyükşehir ☐ İl ☐ İlçe ☐ Köy/Kasaba

3-Eğitim düzeyiniz aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ Okur/Yazar degil ☐ Okur/Yazar ☐ Ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise
☐ Üniversite +

4-Annenizin eğitim düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ Okur/Yazar degil ☐ Okur/Yazar ☐ Ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise
☒ Üniversite +

5-Babanızın eğitim düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ Okur/Yazar degil ☐ Okur/Yazar ☐ Ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise
☐ Üniversite +

6-Eşinizin eğitim düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

- ☐ Okur/Yazar degil ☐ Okur/Yazar ☐ Ilkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise
☐ Üniversite +

7-Medeni durumunuz?

- ☐ Evli ☐ Bekar ☐ Boşanmış veya Dul

8-Sizce aşağıdaki seçeneklerden hangisi ekonomik düzeyinizi en iyi ifade etmektedir?

- ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek

9-İlk evliliğinizi kaç yaşındayken yaptınız?

10-Şu anki eşinizle nasıl tanıştınız?

- ☐ Arkadaşlar tanıştırdi
☐ Ailem tanıştırdi
☐ Kaçarak evlendik

☐ Diğer

11-Evlenirken aileniz evliliğinizi onayladı mı?

☐ Evet ☐ Hayır

12-Türkiye'nin hangi ilinde yaşıyorsunuz?

13-Evlilik süreniz?

☐ 1-11 ay ☐ 1-5 yıl ☐ 5-10 yıl ☐ 10-15 yıl ☐ 15-20 yıl ☐ 20 yıl ve üstü

14-Çocuk sayınız?

☐ Hiç yok ☐ Tek çocuk ☐ İki çocuk ☐ Üç veya daha fazla

15-Çalışıp çalışmama durumunuz?

☐ Çalışıyorum ☐ Çalışmıyorum ☐ Emekliyim

16-Eşinizin çalışıp çalışmama durumu?

☐ Çalışıyor ☐ Çalışmıyor ☐ Emekli

17-Evinizde siz de dâhil olmak üzere kaç kişi yaşıyor?

18-Bugüne kadar psikolojik bir sorundan dolayı bir uzmana başvurduğunuz oldu mu?

☐ Evet ☐ Hayır

19-Evliliğiniz boyunca yoğun bir korku ve/veya çaresizlik hissettiğiniz bir olay yaşandı mı?

☐ Evet ☐ Hayır

ÖZGEÇMİŞ

7 Temmuz 1986 tarihi, Şanlıurfa İli doğumluyum. İlk, Orta ve Liseyi yine aynı ilde tamamladıktan sonra, Beykent Üniversitesi, Fen edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2014 yılında mezun olduktan sonra aynı yıl Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programına başladım. Lisans eğitimi sırasında Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma hastanesinde Psikolog olarak staj yaptım. Yüksek Lisans eğitimi sırasında Şanlıurfa Balıklıgöl Devlet Hastanesinde Psikolog olarak staj yaptım. Lisans eğitimi süresince Ulusal Kongre ve Üniversite Seminerlerine katıldım. Beykent Üniversitesi Psikoloji Kulübü'nde 2012-2013 Yılları arasında üye olarak görev yaptım ve farklı gönüllü projelerde yer aldım.

Lisans eğitimi sırasında; Bilişim Teknolojileri, Çocuklara Uygulanan Projektif Testler arasında Bir İnsan Çiz Testi, Bender Gestalt Görsel Motor Algılama Testi, Luisa Duss Psikanalitik Öykü Tamamlama Testi, Resim- Kelime Testi, Metropolitan Okul Olgunluğu Testi, Catel 2A Zeka Testi; Yüksek Lisans eğitimi sırasında; Etkili İletişim Stratejileri ve Beden Dili, İnsan Kaynakları Yönetimi vb. birçok Sertifikasyon ve Eğitim Programlarına katıldım.

Yabancı dil olarak temel İngilizce bilip Arapçayı çok iyi konuşabiliyorum.

İsa KOLKISA